

ВІСНИК

VISSNYK

THE HERALD

супільно ~ політичний місячник

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

СІЧЕНЬ 1975
JANUARY 1975

РІК XXIX, Ч. I (309)
YEAR XXIX, № 1 (309)

В І С Н И К

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т

XVII З'їзд ООЧСУ (закінчення)	1
Резолюції XVII З'їзду ООЧСУ	3
С. Осінський — Україна на канві світової політики	5
Михайлю Ситник — На Новий Рік	5
Комунікат Консультативної комісії	8
Слава Подільська — Міжнародне становище і Україна	9
Ті самі методи комуністичної агентури	13
Ще одна „культурна революція”	13
Юрій Тис-Крохмалюк — Чи історія повторюється	14
І. Левадний — Непохитний наказний гетьман	15
З листів до Редакції	18
Д-р М. Кушнір — Сировина	19
Людмила Мойсеева — „Чорніші чорної землі”	21
В. С-ю — Сучасна Іспанія	23
В. Я. — Советсько-китайська війна та розпад СРСР	25
„Винищувально-Трудові”	27
Сторінка ОЖ ООЧСУ	
У. Целевич — У 20-річчя загибелі героїнь Кінгіру	29
В. Гаврилюк — Синя далечінь	32
Панько Незабудько — Пан і собака	34

ВІСНИК

XVII З'їзд ООЧСУ

Нову Головну Управу ООЧСУ очолив ред. Ігнат Білинський

(Закінчення)

2-го листопада відбувся бенкет з участю коло 500 осіб. Бенкет відкрив голова З'їзду ред. Ігнат Білинський. Молитву прочитав о. І. Ткачук (УПЦ), а далі д-р Микола Богатюк, перебравши керування бенкетом, виголосив слово про вклад української еміграції в українську культуру і про напрямні нашої праці в ЗСА, представив гостей, відчитав привітання від Патріярха Блаженнішого Кир Йосифа I, Митрополита Української Православної Церкви Владика Мстислава, Митрополита УКЦ в ЗСА Владика Амврозія, Українського Євангельського Об'єднання Північної Америки, Голови Проводу ОУН Ярослава Стецька, Голови Світового УВФ д-ра Р. Малащука, НТЩ, СУА, ТУСМ, Пласту і ін. Пані Дарія Степаняк прочитала ряд привітань, що прийшли на руки ОЖ ООЧСУ від установ, окремих осіб, зокрема від сенаторів та конгресменів. З причини обмеженого часу не всі привіти можливо було прочитати — деякі лише подано до відома. З усними привітами виступили: проф. Лев Добрянський — від УККА, Йосип Лисогір — від Секретаряту СКВУ, Лідія Бурачинська — від СФУЖО і СУА, Михайло Ковальчин — від Т-ва кол. воєнів УПА і ОУВФ в ЗСА.

У мистецькій програмі виступали: тріо „Троянди” з Байону під керівництвом Марійки Фесьо і з участю Лесі Вінгоняк і Лесі Лебедович; скрипаль Рафаїл Венке; оперова співачка Марта Кокольська при фортепіановому супроводі Ігоря Соневицького; Микола Понеділок виголосив, як сам назвав, напівгумореску, напівновелю, попередивши, що одним оком буде сміятися, а одним плакати.

Кінцеву молитву провів о. Лаврентій, ЧСВВ — молодий священик церкви св. Юра. Отець Лаврентій народжений в Бразилії, але своєю чистою українською мовою може бути прикладом для не одного з уроджених на Ватківщині. Він закликав до єдності, релігійного виховання молоді, до глибшої застанови над доростом. Батьки наші вмирають, сказав о. Лаврентій, і ми не знаємо, хто займе їхні місця.

3-го листопада на порядку дня були звіти Комісій, схвалення резолюцій, затвердження бюджету, доповіді і вибір керівних органів.

В цьому дні керував нарадами в основному пор. Л. Футала. Голова Господарчо — Фінансової комісії д-р В. Нестерчук представив прелімінар бюджету на

1975 — 77 рр., над яким розгорнулася широка дискусія, що в ній взяли участь Бернадин, Семанишин, Корна, Блажків, Мороз, Савчак, Забродський, Вовчук, Левенець, Кавка, Гулькевич, Мазур, Бура, Левицький, Губка й ін. Більшість дискутантів висловлювалися за підвищеною прибутковою та видатковою стороною бюджету, про кошти подорожей і конференцій, щоб уможливити Головній Управі кращу оперативність.

Укладачі бюджету інформували, що бюджет спирається на цифрах надходжень в попередній каденції, і з цього випливають межі видатків. Дехто пропонував прийняти бюджет таким, яким він є, але дати повноважність Головній Управі на фінансові пересунення відповідно до надходжень фондів. Застановлялися над стягненням заборгованости, добровільною фінансовою підтримкою Головній Управі збоку багатших Відділів, а теж відсотками з імпрез; збільшенням відсотків передач Головній Управі з членських вкладок та підвищенням цих вкладок; над підвищенням передплати за „Вісник” та кольпортажем „Вісника” і видань ООЧСУ.

Проф. Вовчук відмітив правильність завважень щодо підвишки бюджету, підкресливши, що проєкт бюджету спирається на реальній базі. Апелював, щоб Відділи посилювали своїми повинностями бюджет ГУ, а ті, що виступали „з міністерськими фінансовими пропозиціями” — щоб починали від себе. Бюджет затверджено з узглядненням ряду внесень.

Проект резолюцій відчитав голова Резолюційної комісії ред. В. Давиденко. Цей проєкт, з узглядненням деяких внесень збоку друзів Бурого, Курила і Шарвана, прийнято одногослоно.

Л. Футала, відкриваючи спільну сесію ООЧСУ та ОЖ ООЧСУ, привітав письменницю Оксану Керч — Куліш, що виступила з доповіддю „Українська жінка у самостановленні в Україні й тут” та проф. І. Вовчука, що виступив з доповіддю „Україна і ми”, відмічуючи, що в 30-ліття створення УГВР ми маємо приємність мати між нами її віцепрезидента в особі проф. Вовчука.

Тема „Україна і ми” дещо не фортуно поставлена — широкий заголовок і мало матеріалу, — на вступі зазначив професор і заявив, що краще говорити на тему „Україна на закритій імперській політиці”. Черговий етап цієї імперської політики в так званому

зрілому соціалізмі, — сказав він, — визначається станом „суверенної колонії”, де головний тиск іде в духовій площині, хоч і в геополітичній площині ідеться про перекреслення меж державности без жадного економічного обґрунтування. Поставлено завдання злиття націй за лєнінською національною політикою, і це треба нам наголошувати, бо дехто бачить у Леніні творця справедливої національної політики. За Брежнєва справа поставлено просто: будь-які залишки національної державности через злиття і ліквідацію націй, бо не тільки традиції, але й побутові речі стануть на перешкоді побудови соціалізму. Такий стан в політиці означає повну ліквідацію державности, хоч не існує конституційного її перекреслення. То виглядає парадоксально — вивіска державности, і під цією вивіскою ліквідувати націю. Нині в Совєтському Союзі йде загострення двох протиставлених ідей: національних ідей націоналізму і імперіальної політики єдинодержавства. Іззовні виглядає, що ця остання перемагає, але в дійсності вона не має виглядів на успіх. Стан промисловості можна унаглядити трьома постановами ЦК КПСС з останнього року, з яких виходить, що нова техніка в промисловості використовується погано.

Доповідач зупиняється над незадовільною настановою еміґраційної громади, вважаючи, що ми „воюємо словесами”. Наша політична думка ще не перейшла з оборонних до наступальних позицій. Якщо хочемо жити — творімо суспільну думку, підносимо рівень суспільного життя. Слід наступати, в очі говорить ворогові, не ховатись! Нам, Визвольному Фронтові, треба перейти на вищий щабель роботи, треба залучувати всі доброї волі творчі сили.

Доповідачку Оксану Керч-Куліш представила мґр Уляна Целевич-Стецюк. Її доповідь надрукована в попередньому числі „Вісника”.

Пані Мирослава Ласовська повідомила, що при Гол. Управі ОЖ ОЧСУ постав фонд ім. Ляриси Целевичівної, який створили її батьки: Уляна Целевич-Стецюк і Андрій Стецюк. Кожного року вони будуть вплачувати 500 дол. як нагороду за найкращий літературний чи мистецький твір.

На цій сесії виступив з привітальним словом і своїм віршем маєстро В. Авраменко.

Ще доки приступлено до вибору керівних органів, голова Номінаційної комісії І. Білінський поінформував, що проф. І. Вовчук з особистих причин не може залишатись головою ООЧСУ, але погодився ввійти до Президії і вести внутрішню політику. Від імени Номінаційної комісії запропоновано проф. Івана Вовчука за його дотеперішню працю обрати почесним головою ООЧСУ. З'їзд прийняв цю пропозицію тривалими оплесками.

Новообраний голова ГУ ООЧСУ ред. І. Білінський заявив: Ми будемо робити все, щоб втримати дружні співвідносини й посилити працю. Але Головна Управа нічого без членства не зробить. Вірно, що ви даєте дружню співпрацю, як давали дотепер. Але якщо ми не дамо відсічі всяким непорозумінням, під-

шептам, інтригам, то в нашій Організації добра не буде... Нових концепцій не визначаємо. Нашою засадою мусить бути: ми діємо не відокремлено, але в громаді, через громаду, для громади й через це для визволення України. Коли ви плянуєте вашу працю в громаді, то включаетесь в цю працю. Але найперше мусите забезпечити працю власну Організацію. Найперше показатися в праці Відділів ООЧСУ і щойно тоді включатися в працю у громаді, щоб не було так, що всі сили сконцентрує в інших організаціях, а трішечки в ООЧСУ, і тоді нашого місця в громаді не буде — ми розплинемось.

Далі новообраний голова подякував за довір'я і ще раз закликав до дружньої співпраці членів і Відділи.

З внесеннями й побажаннями до новообраної Головної Управи зголосились: Блажків, Корнага, Ковальчин, Павлів, Груцак, Свідерський, Курило, Мазур, Гожек, Кравчук, Шарван. В побажаннях ішлося про те, щоб знайти нові методи стягання вкладок; знайти можливість тісного зв'язку з молодечими організаціями (СУМА, ТУСМ, Пласт), створюючи для цього спільну Комісію; на найближчому З'їзді СУМА закликати сумівців, які покінчили 24 роки життя, вступати до ООЧСУ.

Тепер головним завданням ООЧСУ повинно бути відвідування Відділів і єднання для співдії інших; багато членів ООЧСУ активно працюють в п'ятьох-шістьох організаціях, чому ж інші не можуть... Стверджено, що середній вік членів ООЧСУ нижчий за 50 років. Висловлювано побажання, щоб жертводавців на збірки, які переводять Відділи ООЧСУ, поіменно проголошувати у „Віснику”; щоб відповідна Комісія бодай раз на рік виготовляла проєкт програм для імпрез ООЧСУ і щоб ці імпрези були на належному рівні.

Акціями в обороні, головнo В. Мороза, ми зрушили сумління навіть американських достойників і професійно-наукових установ. І тепер нам треба йти далі так, щоб оборонною акцією охоплювати всіх українських політв'язнів. Організації колишніх українських політв'язнів повинні теж виступати з меморандумами в обороні своїх друзів. Статутарно ООЧСУ заснована на принципах свобід Атлантийської Хартії — слід би з такими статутарними позиціями виходити в меморандумах від ООЧСУ. Розвій української політичної думки за останнє півстоліття заслуговує не тільки на доповіді, але таки на семінари, організовані Головною Управою. Головна Управа повинна перевести поїздки з організаційними цілями і при тім перевірити працю, господарку і заборгованість тих Відділів, що не прибули на З'їзд.

В. Мазур від „Народньої Помочі” склав подяку членам Визвольного Фронту, що, включившись до цієї установи в час її послаблення, скріпили старі Відділи і допомогли зорганізувати нові: в Канаді — 38, а в ЗСА — 60. Керівник Української Радіограми з Воффало Василь Шарван, привітавши З'їзд, заявив, що ця радіограма вже 25 років ширить ідеї ООЧСУ і надалі буде до її диспозиції.

Новообраний голова І. Білінський в заключному

РЕЗОЛЮЦІЇ

Ми, члени Організації Оборони Чотирьох Свобід України, зібравшись в дні 2-3 листопада 1974 року в Нью Йорку на своєму ХУІІ З'їзді, схилиємо голови перед нашим народом і його незліченними жертвами і прирікаємо залишитись вірними йому, боротися за його волю і права аж до остаточної перемоги над червоною Москвою.

— ХУІІ З'їзд ООЧСУ пересилає привіт Президентові ЗСА Джералдові Фордові, Ієрархії Українських Церков, українському народові-мученикові, а зокрема його молоді, що, жертвуючи своїм життям в обороні прав України, веде визвольну боротьбу з московським окупантом, вітає Провід ОУН, його голову Ярослава Стецька, організації Українського Визвольного Фронту і всі громадські та політичні організації на еміграції, що твердо стоять на самостійницьких позиціях. Вітає всі американські громадсько-політичні організації, що сприяють українській визвольній справі.

— З'їзд ООЧСУ, проаналізувавши політичну і економічну ситуацію в СРСР, а зокрема на Україні, стверджує, що провід КПСС на чолі з Брежнєвим, щоб затримати владу в своїх руках, поволі, але невпинно повертається до терористичних сталінських методів правління, незмінно тримаючись політики Сталіна у сільському господарстві, де наш селянин, новітній кріпак, все ще позбавлений навіть права мати паспорт — основний советський документ, робітник нещадно визискується, а інтелігент мусить не лише говорити, а й думати так, як йому наказують.

— Облудною політикою „детанту" і „культобміну" Москва добивається не міжнародного відпущення, а ідейного роззброєння Заходу і вигідних для себе кредитів від західних капіталістів. На жаль, на гачок „детан-

.....

слові подякував учасникам З'їзду, а зокрема проф. І. Вовчукові за його дотеперішню працю і за те, що погодився надалі працювати в ООЧСУ. У спільноті мусить бути ідейний політичний чинник, — сказав голова, — який і в часі небезпеки зберігає ідейний хребет. Як ви чули від ред. Кедрина, Національна Рада стала на позиції, за які ми боролись на протязі свого існування. Але ці позиції нам раніше заперечували якраз зі середовища УНРади. Деякі середовища тепер заявляють, що вони проти культобміну. Але ці самі середовища називали нас екстремістами за те, що ми розкривали шкідливість культобміну. Все це доказує, що ідеї Визвольного Фронту були правильні і видержали пробу киття. Ми мусимо бути й надалі живим прикладом.

На З'їзді були представники УВАН, НТЩ, СФУЖО, СУА, СУМА, ТУСМ і ін.

Адміністративно організаційними справами З'їзду займався Підготовчий комітет, що його очолював мгр Л. Кокодинський. При реєстрації були друзі з 2-го Відділу в Нью Йорку і пані Галина Гаврилук та Надія Кравчук з Джерзі Сіті.

З'їзд закінчено відспіванням національного гімну.

Іван Кравчук

ту" ловляться не тільки наївні люди, які прагнуть миру, а також уряди і визначні політики західних держав.

— Незмінною ціллю Москви залишається опанування світу з поміччю своїх п'ятих колон — комуністичних партій і ліволіберальних політиків та інтелектуалів. В цій добі „детанту" Москва намагається розвалити НАТО, атомовим шантажем змусити західноєвропейські держави на щораз більші поступки, щоб кінець-кінцем „парламентарним шляхом" заволодіти Західною Європою і ізолювати головну фортецю вільного світу — Америку. В „останньому і рішальному бою" вона плянує здобути цю фортецю, щоб кривавий червоний прапор із серпом і молотом — символ фізичного і духового поневолення людей і народів — залопотів над цілим світом. Володарі російської імперії СРСР проголошують свободу і державну незалежність для колись колоніальних країн, а в самій імперії асиміляторською політикою, політикою безоглядної русифікації і перемішуванням населення намагаються перетворити поневолені Москвою народи на безструктурну масу, „єдиний советський", а на ділі російський народ.

— Розбудовуючи морську флоту, передусім підводну, і різного роду нуклеарну зброю, якою вже подекуди перевершує зброю американську, Москва рівночасно на мирових конференціях проголошує себе як поборницю миру. Численними міжнародними договорами, які фактично не мають жадної вартости, Москва хоче спаралізувати спротив її наступові на вільний світ, приспати сторожкість його супроти своїх стравжніх замірів.

— Прикриваючись марксо-ленінською ідеологією, яка вже давно втратила всяку атрактивність для народів СРСР, Москва створила нову псевдорелігію з її „богами" Марксом і Леніном, а рівночасно роздмухує в російському народі шовіністичні настрої, для ширення яких не потрібно ніякої ідеології. Політбюро КПСС, як найвища влада в СРСР, використовує російський народ для своєї політики поневолення інших народів Советського Союзу.

— Стоячи в обличчі загрози збоку Китаю, Москва намагається забезпечити себе „детантом" збоку Заходу і жорстокими репресіями супроти всіх „інакшодумачих", передусім національно-свідомих елементів у так званих національних республіках СРСР, які як єдиний вихід для своїх поневолених народів вбачають в розвалі Советського Союзу — останньої в світі колоніальної імперії і найжорстокішої тюрми народів. Особливо небезпечним для себе, як це виходить і з самої советської преси, вважає Москва українських „буржуазних націоналістів" — українських патріотів-націоналістів, яких намагається фізично винищити в тюрмах, концтаборах і тюремних психіатричних лікарнях. Розуміючи це, організації УВФ, а зокрема ООЧСУ, спільно з іншими громадсько-політичними самостійницькими організаціями повели й ведуть активну акцію в обороні українських політв'язнів, символом яких своєю відвагою і непохитністю став Валентин Мороз. Цю акцію Відділи ООЧСУ вели і вестимуть, мобілізуючи в Америці суспільну опінію, прихилиючи до цієї справи визначних

американських політичних і культурних діячів.

— Стихійний український націоналізм проявляється в різних формах не лише спротиву, а й наступу проти окупанта на національному, культурному, релігійному, економічному та політичному відтинках. Все це свідчить про те, що Україна не упокорилась, не зважаючи на терор і здушування вільної національної думки. На місце кожного арештованого і репресованого встають на Україні десятки його однодумців. Релігійне відродження на Україні йде впарі з відродженням національним, із скріпленням національної гордості в реакції на розперізаний, підтримуваний владою московський чорносотенний шовінізм, що ображає почуття українців і ставить їх у лави пасивних і активних учасників боротьби проти існуючого режиму.

ХУП З'їзд ООЧСУ, обговоривши проблеми ідейно-політичного і програмового порядку, ухвалив:

— У відповідь на широкий наступ проти української культури на рідних землях повести невинну, посвячену роботу за збереження й плекання нашої культури на еміграції, підтримуючи наші шкільні і освітньо-культурні заклади, нашу науку, літературу і мистецтво, бо цим ми можемо протиставитись цьому руйнівному наступові Москви на наші найвищі цінності, наші тисячолітні осяги в усіх ділянках людського духа. Лише цим ми зможемо спинити стихійний процес денационалізації нашої молоді на еміграції і виплекати нові кадри науковців, літераторів, мистців.

— Найбільша в Америці громадсько-політична організація — ООЧСУ — з її численними Відділами мусить і далі продовжувати боротьбу за створення українського католицького Патріархату, передумовою чого є беззастережна підтримка постанов архієпископського Синоду з боку поодиноких єпископів, і за об'єднання всіх Українських Православних Церков в єдиній Українській Автокефальній Православній Церкві, знищеній, як і Українська Католицька Церква, в царстві червоного диявола. Учасники З'їзду вірять, що з нині катакомбних Українських Церков постануть і осягнуть всю Україну після повалення московсько-большевицького режиму золоті храми, в яких вільно молитиметься Божі наш народ.

— З'їзд закликає все членство і українську громаду активно підтримувати творення Фонду Оборони України при Фундації Волі.

— Учасники ХУП З'їзду вважають, що всі Відділи цієї організації мусять докладати всіх старань, щоб витворити і спрямувати в обороні української Правди широку громадську думку — в своєму і чужинецькому середовищі, залучуючи до цього всі місцеві громади і американських громадсько-політичних діячів.

— Усі Відділи ООЧСУ мусять активізувати свою працю як внутрішньоорганізаційну, так і на відтинку тісної співпраці з СКВУ і з місцевими українським товариствами та організаціями, зокрема з Відділами УККА.

— Управи Відділів ООЧСУ повинні підсилити освітньо-політичну діяльність серед свого членства, систематично влаштовуючи для нього і місцевих громад

лекції та доповіді на актуальні політичного і культурного характеру теми, інформуючи про свою діяльність українську і американську пресу.

— Учасники З'їзду з тривогою стверджують наявність нездорових проявів серед українського суспільства на еміграції — нігілізму, ревізіонізму, дефетизму і капітулянтства супроти ширених в Америці і підтримуваних з Москви „нових кличів”, що ослаблюють наше суспільство у його боротьбі за визволення і державність України. З'їзд таврує намагання цих українських капітулянтів, які намагаються внести в еміграційну суспільність роздор і хаос, паралізувати її волю до боротьби та нищити українські самостійницькі позиції.

— Учасники ХУП З'їзду заявляють про свою готовність працювати з ще більшою енергією для дальшої розбудови своєї організації, що вже 28 років непохитно стоїть на позиціях безкомпромісової боротьби з Москвою, визначених її основоположниками.*

Рішення ХУП З'їзду ООЧСУ

в справах фінансово-бюджетових, схвалені після передислокації дискусії над точкою „Затвердження бюджету на 1974-77 рр.”

1) Залишаючи незмінною висоту членської вкладки (12 дол. річно), зобов'язати Відділи відпроваджувати до Головної Управи на її діяльність 75% (тобто 9 дол.), а не як було дотепер тільки 50% (тобто 6) щорічно від кожного члена.

2) Підняти висоту річної передплати на „Вісник” до восьми дол. і ціну одного числа до 75 центів.

3) Зобов'язати Відділи докласти всіх старань, щоб поширити число як передплатників, так і читачів „Вісника” серед наших прихильників і широкої української громади в кожній місцевості, підшукуючи відповідних кольпортерів. Відділи, які дотепер отримували вже „Вісник” для кольпортажі, повинні своєчасно розраховуватись і ліквідувати залежності за кольпортажем.

За господарчо-фінансову комісію:

Д-р Володимир Нестерчук Д-р Володимир Савчак
голова секретар

З КНИГИ ВЕСЕЛОЇ МУДРОСТІ

— Бачиш, — каже один студент другому, — в цьому будинку жив великий письменник. Якби ти помер, то на тому будинку, де ти тепер мешкаєш, теж повісили б твій

— А що було б на ньому написано?

— „У цьому будинку здається мешкання”.

*

Обережний редактор газети почав передову статтю так:

— Одні кажуть, що кардинал Мазаріні помер, інші — що він живий. Я, щоб не допуститися помилки, не вірю ні тим, ні другим.

*

— Анонімка — мистецький твір, який через скромність автора не може прославити його ім'я.

*

С. Осінський

УКРАЇНА НА КАНВІ СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

Україна на канві світової політики

Український націоналізм завжди індуктивно оформляв у затяжній, активній, повній жертв боротьби свої програмові, змістово-культурні, світоглядово-ідейні напрямні до дії, як це черговий раз підтвердило покоління Нескорених. Нове покоління нашої нації не виникло відокремлено від революційно-дійових процесів ОУН-УПА. Воно вирросло на жертвах крові бійців ОУН-УПА у всенародній боротьбі двофронтного типу. Сучасний революційно-визвольний процес в Україні треба розглядати як інтегральне явище.

Проти ворожих диверсій

За всяких умов в період психологічної війни, як складового елемента модерного типу війни, накиненої Москвою, ворог намагався й намага-

ється скеровувати український визвольний рух на ідейно-політичні манівці, щоб відірвати його від рідного коріння. Звідси різного типу спроби диверсій у напрямі уподібнення ідейно-програмового змісту нашого визвольного руху до ворожого змісту або зведення його до ролі вузького сектантства, псевдонаціоналізму, позбавленого соціальних, економічних та культурних первнів росту в боротьбі, або й спроби знецінення української нації, її живучості й сили, мовляв, усяка її творчість під окупантом неможлива, бо це — лише „дике поле” в сфері творчих сил України. В цьому пляні йдуть намагання звести український революційний процес до двоетапності, а не до зенітного скупчення всіх сил і первнів національного життя у всенародньому зриві, який не залишав би поза мобілізацією ні одної галузі життя нації. Бо під диктатом збройної сили стоїть тільки тоді все життя нації органічно, коли дії на всіх ділянках життя мають своє органічне цілеспрямовання у збройному ударі.

Ідейно-політичні диверсії ворога завжди були вчасно розкриті й успішно переборені, коли на чолі революційно-визвольної боротьби стояли полк. С. Коновалець, ген. Роман Шухевич, Степан Бандера. Така охорона чистоти лінії є невід’ємною частиною ідеологічної війни.

Процес визволення України розгортається в унікальній добі в історії визвольних змагань.

З мого погляду великим досягненням сучасної епохи визвольної боротьби нації є усвідомлення її провідною й взагалі політичною елітою української правди, усвідомлення й творче розгадання та уточнення в різних царинах життя оригінальних первнів української якості, духовості, соціальності, традиційності, вглиблення в джерела тисячоліття і спроектування у змісті української ідеї стихійних прагнень нації, що дає їй гарантію непереможності.

Революція і традиція

„Назад до традицій, назад до первісного християнства!” — це революційні гасла нашої епохи, хоч і якими суперечними можуть виглядати поняття революції й традиції. Уявлена нація завжди повертається до традицій — рево-

НА НОВИЙ РІК 1947-ИИ

Михайло Ситник

*Ще тут дощі, а там напевно сніг,
Як білі гуси — на полях замети...
І ми не знаєм тогмо, скільки їх
Там залягло в лісах за кулеметом.*

*Це тут нудьга, а там напевно грім
Від канонад стрясає сонну тишу.
І ми не знаєм справді, скільки їм
Історія нових легенд напише.*

*Це тут вино, а там напевно кров —
На деревах живих, на мертвій глині.
І ми не знаєм, як цвіте любов
В огах Карпат і ув огах Волині.*

*Це тут слова, а там, якраз в цю мить,
Можливо, залягли вони у шанцях...
І ми не знаєм, що... ні, знаєм ми,
Що перемогу осягнуть повстанці.*

*Це тут рік новий, там іще старий
Довершує, в віки карбує славу,
І в битвах, не згораючи, горить
Двокольоровим полум'ям Держава.*

люційної категорії, джерела своєї сили. Навіть Солженіцин пробує шукати в цьому порятунку для Росії, наслідуючи Бердяєва.

Традиції охоплюють не лише духові вартості тисячоліть, але й суспільні та правні інститути, стиль і спосіб життя нації. Хоч генеральну стратегію визвольної боротьби можна нині окреслити як оборону нації, в ідейно-світоглядній, культурно-етичній площині, національно-політичному цілеспрямованні офензивний характер боротьби (ідеї ж мита не платять) — заперечити не можна. Наступ в обороні — це формула на нинішній період всесторонньої визвольної-революційної боротьби.

Ніякий процес революційно-політичного ставання не має творчого завершення, коли не кінчається перебранням влади нацією. Звідси революційні процеси на всіх ділянках життя мусять скупчуватися в одному зенітному пункті — *досягненні влади нації*. А цього немає без *політичної командної організації*, яка зводить під один знаменник процеси боротьби й організує націю до вирішного збройного зриву.

Революційно-визвольна організація підпільного характеру — ОУН — зі своїми борцями-героями, уявленні в повстаннях, у концтаборах борці-провідники і в масових страйках та збройних зударях з ворогом їхні керівники, а в однаковій мірі й нескорені духові лідери-творці, — становлять альтернативу української влади. *Альтернатива української влади* — це оновлена категорія революційного ставання нації нині. За владу, волю й землю, а не лише за „землю і волю” йде нині змаг нації, зумовлений не тільки ситуацією в імперії, але й світовим розладом імперій і закономірним впливом цього факту на визріваючі революційні процеси в Україні з власнопідметних коренів. Незнищенність революційно-визвольної організації — це факт, коли наголосити як її складники: спільність ідеї, спільність напрямних дій, модерними методами доведених для всенародньої мобілізації й шляхом наслідування описаних акцій і актів та технічні контакти на вищому технологічному поземі.

Ідейно-політичне й програмово-дійове зосередження з допомогою модернізованих засобів технології, при організаційно-технічній деконцентрації, випробуваної досвідом, — це постій-

ний напрямок організуючої й мобілізуючої дії підпільної організації, яка має різногранні форми. В основному всі організовані революційні процеси збігаються в командному центрі, без якого не може бути визволення. Революційні кадри, революціонізація народу, революційний зрив, люди, ідеї, шляхи в різних ділянках життя й творчості, а не виключно в збройному чи ідеологічному аспектах, — ці три складники революційного процесу сплітаються в органічну одність, що її основною цілеспрямованістю є протиставлення цілоти національного організму — ворожому, за здійснювання чи намагання здійснити в боротьбі свої уявлення різних царин життя, хай лише в частковому розмірі. Здобуте в боротьбі — відскок до дальшого змагу. Бо це змаг не за часткове, а за цілість і в ній за часткове. На барикадах гинуть не за 8-годинний день праці, а за соціальну справедливість, для якої щоденне гасло, при існуванні великої, всеобіймаючої ідеї — лише фрагмент для старту, щоб досягнули цілісне.

Замість вростання в чужий культурний, суспільний і державно-політичний організм, протиставлення йому української національної якості, змагання за самостановлення її у різно-рідних виявах життя і творчості.

Змаг за правовість проти кривди

Одним із найбільш революційних гасел нинішнього періоду є змаг за правовість, справедливість, законність, за український закон. Звідси вся наша боротьба, всі чини ОУН є законні, легальні з погляду Божого й українського, людського права. Бо всяка окупація, всяке чужинецьке насильство на окупованій землі є злочином. Ніколи насильство не узаконює права. Супроти Божого, людського, природного й нового типу міжнародного права, співзвучного з Божими й людськими законами, з національними законами, — ніколи не може бути узаконене з погляду міжнародного права — загарбання окупантом чужої землі, уярмлення чужого народу. Коли нація — це найвища органічнодухова спільнота, коли національна ідея, за крайовими авторами, каталізує найшляхетніші ідеї людства і, збагативши їх в національному кліматі, збагачує скарбницю вселюдської культури, — то, з погляду етики й героїчного гуманізму, абсолютної правості, насильство

над напісю — це найбільший злочин супроти світової культури. Це ще й тому, що немає безнаціональних культур, а денационалізація — це обезкультурнення, тобто обездуховлення, це дегероїзація, тобто обезморальнення, здичавіння життя.

Отже, сучасне революційне гасло в Україні: „Проти кривди — за правовість, за українську й вселюдську законність, за національну законність поневоленої нації, що їй завдано смертельної кривди!” Не важне те міжнародне, право, що гарантує насильне зламання права кожної нації на незалежність, що узаконює рабство, бо воно суперечить найвищому Божому й людському праву. Україна у війні з Росією — законній, правній, легальній, проти беззаконня насильника, рабовласника, що зламав право націй, право людей, право Боже! *Що гине ОУН — це законне й легальне, що гине КПСС зи Москва — те безправне, злогинне!*

Боротьба проти кривди, боротьба за правовість, — рушійне гасло нашого змагу. Поминаючи інші причини, зверну увагу на один момент у зв'язку з „періодом відклику” до конституції, до „правної процедури”, „формально-правних виправдань” відносних чинів деяких культурних діячів, а саме: систематичне, практиковане ворогом безправ'я (байдуже що) навіть з погляду формального ворожого права було ламанням його власного права ним самим; вказування деякими діячами на його забріханість мало теж зовнішньополітичну мету і, зрештою, в основному, культурні діячі відкликалися до універсального права: до Хартії ООН й універсальної декларації прав людини.

За ніяких умов цього фрагменту національного змагу не доводиться зараховувати ні до категорії намаганого реформаторства, ані лібералізації, ані змагу за реалізовану співзвучність фраз конституції з дійсністю, ані до категорії українського „дисидентства”. Бож основними цілями борців були: *права нації й людини*, відновлення національної незалежності, здійснювання українського змісту життя, унавлення українських традиційно-історичних якостей, оборона України. *Українських дисидентів-патріотів немає*. Російські реформатори й „лібералізатори” — дисиденти, що прагнуть виправляти систему згори, рятуючи імнерію, чи інші знизу, з тією самою метою, — стоять на

площині протилежній до українських культурних діячів. Українських борців за права нації й людини з-поміж культурної еліти за наївних вважати аж ніяк не можна, як не можна закидати їм браку досвіду в боротьбі з КГБ.

При цьому невгаваюча дія ОУН, яка у принципі заперечує всякий відклик до законів окупанта, тому історичному фрагментові надає властиве місце у системі розгортання широкого фронту проти ворога, включно з боязливими елементами, які, проте, давали підтримку культурним діячам, кидаючи квіти арештованим, протестуючи, не раз листовно, проти безправ'я. Процес революціонізації чи мобілізації широких кіл сягнув далі, аніж будь-коли досі...

Світове ідейне тло нашої дії

Журнал НТС „Посєв”, порівнюючи В. Мороза з російським дисидентом Померанцом, окреслив його як людину незвичайного характеру, високої моралі, мужности, а при тому геніяльною, але... людиною „вчорашнього дня” з ідеями нового національного, світово-політичного, ідейно-етичного, традиційно-культурного, релігійно-світоглядного порядку.

Важливе підкреслити, що наші Нескорені бачать націоналізм і людство не як протиставлення, але як складові частини єдиного цілого, бо людство живе в націях, а світова культура живе через національні культури. Людство — це не механічна сума людей-одиниць: воно існує через нації. Гуманізм — це не протиставність націоналізмові, а етично-суспільна якість людини спільнотної індивідуальності: це національний, героїчний гуманізм. Релігія — органічний складник культури. Етика має своє коріння в релігії. Людське „я”, тобто істинне „я” індивідуальності, — рівне божественному — за Сковородою, — чия філософія близька духовим основам українського націоналізму. Соціальний лад базується на респектуванні особистості й її нації в такому розумінні.

Мороз, як речник нового, притаманного Україні ладу, який має врятувати світ не лише від атомового катаклізму, але й від варварства та культу золотого теляти (з допомогою культу духового первня) — Мороз висуває національно-органічний і традиційно-культурний принцип диференціації, гармонійної мозаїки світу різних національних істот, вертикально упоряд-

кованого. Це заперечує Померанц, якого „Посев” уважає за речника реального, „прогресивного” світу, що враховує „факти” існування т. зв. советського народу, перемішання народів, творення позанаціональної культури, спертої на вибранцях-інтелектуалістах різних народів, вирваних з коріння націй, — яких „раціо” має рятувати світ від атомового знищення. „Посев” стоїть по боці Померанца.

Не наша „вина” за ідейно-політичну кризу, як консеквенцію в обох системах комунізму й капіталізму — намагання здійснювати фіктивний чи реальний „рай на землі” в обох з точки зору життєвого матеріалізму, в одного людини-гвинтика, члена отари, яким є доктринерське марксистське безкласове суспільство й російський традиційний „мір — община”, у другого — індивіда як абсолютної вартости в собі, фактично поза нацією.

Щоб розв’язати на експорт все таки існуючу суперечність поміж діалектичним та історичним матеріалізмом і російським національно-імперіалістичним месіанізмом, бо в основі першого лежить російська нація, а в іншого безіпротинаціональний світовий пролетаріат, російський імперський центр утотожнив російську націю й її світовий інтерес зі світовим пролетаріатом і т. зв. пролетарським інтернаціоналізмом, цілком згідно з ідеологією месіанізму Достоевського. Звідси й „советський народ” як бутімто вища, безнаціональна спільнота, „історична дійсність”, „нова поява на шляху відумирання націй”. Блахман для „корисних ідіотів”, придуманий у склеротичній голові ідеолога Сулова, блахман як взірець уже „вищого ступня людського розвитку” до уніфікованого безіпротинаціонального світового суспільства — взір Вавилону Померанца. Зрештою, конституція СРСР визначає СРСР не як „союз національних республік”, а як „державу робітників, селян і трудової інтелігенції”, від чого веде простий шлях до концепції „советського народу”.

Впору Україна підняла бій проти такого протирганічного, протиприродного порядку світу, за яким криється брутальне, одверте російське загарбництво. Звідси ідейно-світоглядний і національно-політичний бій України проти Росії

нині має революційне значення універсального розміру.

(Закінчення буде)

КОМУНІКАТ

Консультативна Комісія з представників революційної ОУН і Виконного Органу УНРади розглянула під час своїх чергових нарад:

- а) ситуацію в Україні й на чужині,
 - б) обговорила взаємини і дальші аспекти повороту ОУН до УНРади згідно зі Становищем із жовтня 1973 року і Комунікатом із липня 1974 року,
 - в) актуальні заходи по лінії послідовного скріплення самостійницького протибольшевицького фронту.
- У конкретних питаннях скріплення самостійницького фронту і в пляні акцій в обороні України Комісія узгодила наступне:

- 1) Закликати зорганізовану українську громаду продовжувати й посилювати систематичну й плянову акцію в обороні України —

— проти політики народобивства шляхом „злиття націй в советський народ”, проти русифікації, проти експлуатації і проти переслідування борців за права нації і людини, зокрема в обороні українських в’язнів і переслідуваних за релігійні вірування —

— поширити акцію в обороні України й інших поневолених Москвою народів теж на парламенти й уряди країн, чуженицькі політичні середовища, профспілки наукові інституції, молодь, студентство, інтелектуалістів, мистців, журналістів і т. д. —

— впливати на масові засоби інформації, мобілізувати чужонаціональні середовища на захист України й інших поневолених Москвою народів проти нашого спільного ворога — большевізму і російського імперіалізму всіх форм, за здійснення ідеї Української Суверенної Соборної Держави.

- 2) Висловити признання нашим Церквам за їхню патріотичну поставу в акціях оборони України, зокрема її ув’язнених культурних діячів на чолі з Валентином Морозом, Святославом Караванським, Юрієм Шухевичем, Вячеславом Чорноволом, Леонідом Пльоцем, Надією і Іваном Світличними, Ігорем і Гриною Калинцями, о. Василем Романюком, Євгеном Сверстюком і всіми іншими переслідуваними та ув’язненими культурними діячами. Просити Ієрархію наших Церков продовжувати екуменічний діалог поміж нашими Церквами і спільною екуменічною заявою стати пововно в обороні України, Христової віри й наших підпільних Церков.

З особливою пошаною Комісія визначає виступ Блаженнішого Кир Йосифа на Синоді Єпископів Католицької Церкви й Ватикані 4. 10. 1974 року в захист нашої Батьківщини, ув’язнених патріотів і нашої Церкви. Рівночасно відзначає з пошаною старання Митрополита УАПЦ Мстислава і Євангельського Об’єднання в обороні України перед міжнародними чинниками.

Слава Подільська

МІЖНАРОДНЄ СТАНОВИЩЕ І УКРАЇНА

Сучасна міжнародна ситуація — це поділ світу на вільні країни і на країни під комуністичним пануванням. ЗСА, після Другої світової війни, взяли на себе добровільно роллю жандарма, щоб утримувати цей поділ. Коли з повоєнної руїни економічно стала на ноги Японія, коли водневу бомбу випробував червоний Китай, коли країни вільної Європи стали розбудовувати власну економічну силу — приймається доктрина през. Ніксона: балансу сил між ЗСА, російською імперією, червоним Китаєм, Японією й Західною Європою.

Рівновага сил між цими п'ятьма потугами мала б забезпечити тривалий мир у світі. Цей розрахунок, однак, не здійснюється, бо Росія плянує не забезпечити мир у світі, а поширювати свою імперію під сучасну пору з допомогою політики „детанту“. До того ж політика рівноваги сил не враховує прагнень до волі поневолених Москвою і комунізмом народів, які чимраз сильніше виявляють своє бажання самостійності. Після Другої світової війни не стало французької й англійської імперій, тепер усамостійнюються колонії Португалії, вибухають бомби в північній частині Ірландії, серед басків в Іспанії заворушення. Не розв'язана проблема спірних територій між жидами й арабами. Всі ці конфлікти використовує Москва, підсилюючи арабів зброєю і підтримуючи їх своїми виступами в ООН. Учора Бенгладеш, сьогодні Мозамбік — і так безупинно Москва поширює свої впливи.

Події навколо Кипру, турецько-грецький конфлікт, участь компартій в уряді Португалії, ем-

3) Закликати українські високошкільні, наукові, культурні і мистецькі інституції включитися систематичною і плянною акцією в широку діяльність для оборони прав українського народу.

4) Вимагати від Гарвардської Катедри Українознавства не стояти в ізоляції від всенароднього протесту проти Москви.

5) Пропонувати виготовити спільний меморіал до міжнародних чинників в обороні українського народу, беручи зокрема під увагу Конференцію Безпеки і Співпраці в Женеві.

21. 10. 1974 р.

Консультативна Комісія

барго арабських країн на нафту, розбудова воєнної флотії ССРСР, яка подекуди вже перевищує флоту ЗСА, — усе це має творити не лише передумови для опанування Москвою передпілля ЗСА у решті Європи, але через Кубу й інші опановані нею країни т. зв. третього світу, за певних умов у майбутньому розправу з ЗСА.

За переходову базу для опанування світу Росія довгий час уважала двополярність атомових суперпотуг, яка вже стала пережитком. Концепція американської політики систематичного відходу від двополярності і переходу на многополярність не сприяє російській експансивній політиці, бо в ситуації двополярності вона могла кожне передпілля ЗСА перетворити на орбіту своєї гегемонії.

Проповідуючи мирне співжиття, Москва добилася капітуляції Західної Німеччини в переговорах з нею та її сателітами, визнання „статус кво“ поневолення і тепер робить натиск, щоб відірвати її від НАТО, аранжуючи для його членів конференції т. зв. європейської безпеки і співпраці чи обмеження зброєння. Атомовий договір створює для Москви можливість гальмувати навіть мирний технічний розвиток країн „у сфері її впливу“. Одночасно свою технічну відсталість прагне ССРСР вирівняти шляхом економічних взаємин з ЗСА, Японією й Західною Європою.

Чим скоріше ЗСА зірвуть з політикою двополярності, тим скоріше відтягнуть Японію і західноєвропейські держави від замотування їх у сіті ССРСР, як теж опортунізму супроти ССРСР інших країн Європи й Азії.

Залежність Західної Європи від чужих джерел енергії робить її податною на плантаж. Інспірована Москвою нафтова криза розкрила Ахіллесову п'яту Європейської Спільноти, її залежність від політики країн-власників нафтових родовищ.

Закордонна політика ЗСА сприяє міжнародними конференціями (Гельсінкі, Женева, Відень) дезінтеграції НАТО, створюючи можливість для Москви співршати у справах вільної частини Європи. Розв'язка кожної проблеми, наприклад, Кипру (хіба би прийшло до три-

валоого порозуміння поміж Атенами й Анкарою) буде вигрою Москви. Відкриття Суезького каналу вможливить російській флоті діставатися в Індійський океан, розбудувати там мостові причілки, перетягнути на свій бік Індію і Бенгладеш та організувати аналогічну до європейської азійську т. зв. конференцію безпеки і співпраці, як засіб опанування окремих районів. Однак, поки Дарданелли й інші ключові промики та причілки є під контролею НАТО, російська воєнна флотя в разі війни засуджена на загибель. Хто панує над Чорним морем, той панує над Середземним, співвирішує в тому комплексі, що має пов'язання з трьома континентами. Українська Соборна Самостійна Держава означала б тривалий мир і спокій на трьох континентах.

Заманювання Москвою членів і не-членів НАТО інвестувати капітали у Сибіру чи узаляжнювати їх від постачання газу та нафти має на меті зв'язувати їхню індустрію з нею, шантажувати їх.

Ідейне роззброєння американського суспільства, дефетизм, пряма зрада зросли до небувалих розмірів. Програ у В'єтнамі залишила своє тавро. ЗСА не мають пляну воювати з ССРСР, хібащо Москва зробила б якусь засадничу помилку, як, наприклад, відносно Куби за Кеннеді.

Але Москва не зважується на безпосередній напад, бо свідомо того, що ССРСР — це колос на глиняних ногах, який не може покладатися ні на сателітні армії, ні на бійців поневоленних народів і враховує можливість другого фронту з Китаєм. А тому Москва прагне політикою вирівняти свою відсталість в технічному відношенні. Конвенціональною зброєю ССРСР, що-правда, перевищує НАТО, але душі бійців не по боці Москви.

Конфлікт поміж Москвою і Пекіном — це конфлікт імперіялістів, подібно, як то було з конфліктом між Берліном і Москвою. Спір між Москвою і Пекіном — це спір за землі, які не належать ні Росії, ні Китаєві. Очевидно, що змагання за провід в імперіялістичному комуністичному русі має особливе значення. Скупчуючи свої дивізії на кордонах Китаю, Москва тримається свого незмінного пляну: не зважаючи на ліквідацію в червоному Китаї русофілів Лін Піяо, найвищого після Мао Тсе-тунґа

вождя, не зважаючи на упадок Лію Шао-чі, Москва намагається захопити у Китаї владу русофільськими елементами. Російські дивізії, на „запрошення” якогось нового Лію Шао-чі чи Лін Піяо, підуть допомагати тим елементам у випадку громадянської війни.

Тепер в ССРСР перебувають понад сто „вождів” китайського комунізму, що в Ташкенті мають свій „уряд” на чолі з сином Лію Шао-чі, а також колишній генеральний секретар китайської компартії, маршали, міністри. Але на пряму конфронтацію Москва не зважується.

ССРСР тримає 150 дивізій, з чого 36 мають значну кількість українців. Більшість з них стоїть на Далекому Сході, а меншість на території Східньої Німеччини. Невідомо, скільки українців є у т. зв. ракетних військах (240.000 бійців). На 26 дивізій, що стоять в Україні, у принаймні 20-ох дивізіях переважає московський склад старшин і бійців. Звідси й важливість концепції АБН, бо скільки б не було москалів в ССРСР, пропорції немоскалів ані єдності інтересів поневоленних та сателітних народів — не змінити.

Факт приявности українців у советській армії на китайсько-советських кордонах відкриває евентуальний фронт проти Росії і дає можливість Японії забрати назад загарбані від неї землі. Отже, при тимчасовій нереальності війни поміж Заходом і ССРСР, а теж ССРСР і Китаєм, може створитися ситуація, подібна до сучасних повстанчих воєн: внутрішні національно-революційні зрушення одночасно з розкладом російської еліти.

ЗСА і ССРСР ідуть по лінії наближення, але ССРСР — це імперія, яка тримає насильством народи, отже яка може бути конвергенція і чого? Тиранії зі свободою, безправ'я з правосуддям, колгоспу з приватною власністю, державного капіталізму з ліберальним, демократії з тоталітаризмом, однонаціональної держави з багатонаціональними тюрмами народів, релігії з безбожництвом?

Європейська економічна чи політична спільнота тривалою не може бути поки існує під'ярмна Європа, без якої решта Європи є нежиттєдатною. Розбудова конвенціональної й ядерної зброї вільної частини Європи — це вимога її самооборони. Участь в ЕЕС Великобританії

скріплює не тільки економічний потенціал, але вносить також акцент *національного принципу і зберігання природного національного суверенітету* проти антиприродного, антинаціонального чи безнаціонального, з панівною німецькою силою.

Питання союзників України

Ні одна німецька зорганізована політична партія не є прихильно наставлена до УССД, будучи здебільша русофільською, але не антиімперіяльною. Проукраїнські німецькі гурти не мають впливу на політику великих партій. Колишній корисний для актуалізації справи поневолених народів антибольшевицький фермент у Західній Німеччині заступлений політикою „аранжеман” з російською імперією і всякий спротив політиці капітуляції розцінюється як „фашизм”. Хібащо канцлером став би Штраус.

З точки зору визвольної боротьби будь-який розрахунок на Західню Німеччину як потенційного союзника України шкідливий, бо вона скоріше лянсуватиме „обмін” з Польщею т. зв. відзисканих земель за ЗУЗ.

У відновленні УССД і розвалі російської тюрми народів органічно заінтересована Туреччина, загрожена російським імперіялізмом і історичним тиском Росії на Істанбул та Дарданелли і весь середземноморський комплекс Близького та Середнього Сходу, а теж Японія.

Конфлікт Пекіну з Москвою безперечно в нашому інтересі. Але Пекін, не зважаючи на можливий удар з Москвою, ніколи не заявляв, що він обстоює розвал московської імперії на суверенні національні держави. Він атакує соціал-імперіялізм Кремлю в той час, коли йдеться про національний імперіялізм москалів. Червоний Китай ніколи не заявляв, що він стоїть за суверенну українську державу.

І хоч конфлікт між Москвою і Пекіном корисний для нас, він не може бути орієнтацією у нашій боротьбі. Завтра той конфлікт може перетворитися знову на союз двох тираній — московської і червоно-китайської. Сам же комунізм, як імперіялістична московська ідея, не зазнав би вирішального удару від цього конфлікту, а подекуди навіть скріпився, бо виникло б враження, що компартії різних країн незалежні від Москви. Наприклад, хоч компартії Італії, Франції, Індії протестували проти мос-

ковської збройної окупації в Чехо-Словаччині, у світі залишилося враження, ніби вони „самостійні”.

Мусимо завжди розмежовувати дві справи: використання конфлікту між московською імперією і червоним Китаєм для розгортання національно-визвольної боротьби в Україні та серед поневолених Москвою інших народів, як справу нашої тактики, від пропагування орієнтації на червоний Китай як „визволителя” України. Це ж бо має такий самий характер, як коляборація деяких українських опортуністичних середовищ з нацистською Німеччиною. Іншими словами: це було б зреченням з концепції власних сил і орієнтація на новий, цим разом червоний нацизм.

Духова надпруга

Від концепції т. зв. рівноваги сил, через уклад двополяризму до многополяризму потуг ЗСА враховували як елементи потуги чи суперпотуги виключно матеріальні, стисло термонуклеарні, навіть технологічні категорії і цим дефініювали суперпотугу. До многополяризму доходили внаслідок зростання матеріальної сили інших потуг — п'ятьох у їхній оцінці. Духові, етичні, ідейні вартості, як менше суттєві елементи потуги чи суперпотуги — знехтовано. Україна й інші поневолені нації — це та духовна сила, що розриває термоядерну суперпотугу, перетворюючи її в колос на глиняних ногах. Зброєю орудують люди, а не манекени. Поневолені народи творять відношення сил один до двох у російській імперії: поневолені народи і поневолюючий нарід.

Щоб запанував тривалий світовий мир, мусять бути зліквідовані російська імперія і комуністична система. Це не може статися інакше, як шляхом революцій. З цієї основної засади мусить виходити наша міжнародня політика, яка має стосувати такі заходи, щоб ними досягнути визнання цілей визвольної боротьби й її підтримки у зовнішніх чинників. Повстанча концепція локалізує війну, зменшує її жертви. Інтервенція без досягнення цілей визвольної боротьби ще ніколи не принесла поневоленому народові незалежності, бо „визволителі” приносили здебільша волю для себе на чужій землі. Центральною ідеєю визвольної революції є завжди досягнення влади поневоленою нацією на

її землі.

Політика стримування і коекзистенції не зупинила загарбницьких змагань Росії. Існує єдина альтернатива дотеперішніх варіантів політики Заходу — політика визволення!

В ідеологічній боротьбі незвичайно велике значення мають зовнішньополітична діяльність і психо-моральний та ідейно-політичний чинники. Передумовою повстансько-партизанської війни є війна політична, яка мусить вестися одночасно з війною партизанською. Обидві ці форми боротьби з ворогом — це альтернатива до атомової війни.

Коли промосковський і прокомуністичний фронт проходить через народи світу, бо Москва всюди має свої п'яті колони, проукраїнський і проабенівський фронт має теж охоплювати цілі нації під гаслом: „Воля народам — воля людині!”

Спільний фронт боротьби

З уваги на потребу розбудови світового протиросійського і протикомуністичного фронту треба пам'ятати, що європейські й азійські країни життєво загрожені російським імперіалізмом, тому вони є надійнішим потенційним союзником України й інших поневолених націй, як інші держави.

Найтривалішим спільним фронтом є Антибольшевицький Блок Народів (АБН). Тривалість його в тому, що становище його партнерів тотожне, вони в'язані взаємозалежністю у спільній боротьбі, однаковими цілями, тією самою визвольною концепцією, відсутністю можливості сепаратного визволення котрогось із партнерів.

Дещо ширшим в європейському аспекті раменом є Європейська Рада Свободи, яка ставить своїм завданням мобілізувати довкола концепції розвалу російської імперії західноєвропейські кола для конкретної дії у тому напрямку, у принципі на базі концепції АБН.

Здавалося б, що цілком природно нас повинні підтримати, наприклад на форумі ООН, представники африканських народів. Одначе, ці нації, ще вчора колонії, не хочуть зразити собі Москви, бо Москва використовує плятформу ООН і позує як оборонець ще залежних народів в Африці або „заступається” за інтереси чорних перед білими. Тому чорні представники,

які в більшості творять окремих бльок, хоч і розуміють цілі нашої боротьби, не хочуть наражати свої власні позиції, солідарізуючись з нами. Це не означає, що ми свої зусилля не мусимо розгортати далі в тому напрямі, щоб приєднати симпатії африканських народів, які чимраз більше важливу роль відіграють у міжнародних організаціях. Тому ВАКЛІ для нас є важливим помостом для налагодження контактів з тими народами. З приходом до влади національних сил можна буде використати їх для розбудови сильнішої нашої бази в Південній Америці.

Держави вільного світу, будучи в полоні прагматизму, не заінтересовані визвольною боротьбою і тому не мають власної політики визволення. У наслідок цього західні потуги не використовують навіть дипломатичних можливостей, які їм дає міжнародне право чи навіть советська конституція, щоб полегшити долю поневолених народів у ССРСР і в сателітних країнах.

Навіть Ватикан прийняв за реальний, незмінний факт комуністичну, атеїстичну систему і вирішив з нею коляборувати, визнаючи доконані факти насильства над народами, Церквами, сподіваючися злагіднення режиму. Звідси і його протиставлення створенню Патріярхату УКЦ.

Кожна політика, як державних, так і поневолених народів, має свою мету, яка забезпечує інтереси даного народу. Саме тому навіть державні народи, більші і менші, укладають пакти, союзи. шукають приятелів у всьому світі і одночасно розбудовують власні сили. Тому, що революційні сили поневолених народів, головно українського, становлять найбільшу небезпеку для московської імперії, бо можуть розвалити її зсередини, Москва всіма засобами намагається ізолювати український революційно-визвольний рух від подібних рухів інших народів, взагалі від вільного світу, знищити нашу віру в перемогу.

Мобілізацію протимосковських і протикомуністичних сил, прихильних українській визвольній боротьбі, та творення з ними фронту проти спільного ворога не можна ототожнювати з „орієнтацією на чужі сили”, бо в основі нашої дії ставимо розбудову власних сил, як

ТІ САМІ МЕТОДИ КОМУНІСТИЧНОЇ АГЕНТУРИ

Часопис „Фрі Чайна Віклі” з 24 листопада, що виходить на Тайвані, передруковує історію, яка разючо пригадує тисячі історій з українськими поворотцями, що зловилися на вудку совєтської агентури. Про свої поневір'яння в червоному Китаї пише Лю Чін-ян, жертва комуністичних агентів, в брошурі-відбитці з журналу Світової Антикомуністичної Ліги, який виходить у Тайпеї. Свої спогади назвав він „Двадцять років за бамбуковою завісою”.

Лю, що має тепер понад 50 років, народився у центральній Тайвані і в 1939 р. як механік виїхав до Японії на роботу.

По закінченні війни, в 1953 р., китайські комуністичні агенти намовили його їхати до червоного Китаю, де він, мовляв, як досвідчений механік матиме змогу влаштувати собі щасливе життя і відбудувати свою знищену війною батьківщину. Лю піддався на ці намови, переїхав до червоного Китаю — і життя його обернулося на пекло, в якому був він рабом режиму 20 років.

Дружина Лю, японка, і двоє його синів поїхали разом з ним. В 1966 р. по довгих клопотах їм дозволили повернутися до Японії, а Лю тримали аж до 1973 року. Переїхавши до Гонконгу, він почав писати листи до своєї дружини, закликаючи її приїхати до нього з дітьми, але вона рішуче відмовилась і попросила його перестати писати до неї, бо однаково „листи не доходять”.

Тепер Лю мешкає на Тайвані. Він твердить, що сотні тисяч китайців заманено в такий самий спосіб під владу Мао, і тепер вони не можуть звідти вибратися на волю і проклинають своє життя. „Вони живуть немов тварини”, — пише Лю.

У своїх спогадах Лю пише, що його брати, які залишалися в Китаї, в одному з листів писали: „Оскільки ти вже старий (Лю мав тоді лише 35 років), великої користі для відбудови нашої країни ти не принесеш. Ми побоюємося, що ти не витримаєш тут тяжкої праці. А проте, якщо ти дуже хочеш приїхати, то приїжджай”. Лю не зрозумів прихованого змісту цього листа.

Історія з Лю і сотнями тисяч йому подібних свідчить, що комуністи московські і китайські у відношенні до еміграції застосовують ті самі методи.

ЩЕ ОДНА „КУЛЬТУРНА РЕВОЛЮЦІЯ”

В африканській новопосталій республіці Чад, що є членом Об'єднаних Націй і виступає проти політики „апартеїду” в Південній Африці, роздмухані шовіністичні настрої досягають свого вершка. Шалену нагіску проти білих і „інакшомислячих”, проти мешкан-

єдину запоруку успішного завершення української революційно-визвольної боротьби.

ців республіки, які прийняли християнство, веде її президент Томбалбає, колишній сержант французької армії.

Чорних проповідників євангелії, — пише кореспондент „Тайму”, — зашивають у величезні „там-тами” і, б'ючи по тих барабанах палицями, оглушують на смерть. В пустелях закопують по горло в пісок християн і залишають на поталу мурав'ям. Згідно з вірогідними інформаціями понад 130 протестантських пасторів-автохтонів замордовано протягом одного лише року.

Цю політику переслідування і винищування всіх тих, хто не визнає „нової ідеології”, називають Томбалбає і його міністри „культурною революцією”. Про подібні варварські акти повідомляють також з інших новопосталих африканських держав, які тепер в ОН творять блок з ССРСР і його сателітами.

Щоб розбудити в своїх 4-ох мільйонах підданих почуття національної гордості, Томбалбає наказав усім їм, мешканцям колишньої французької колонії, змінити французькі імена і прізвища на тубільні. Змінено також по містах і містечках назви всіх вулиць, при чому не знати з яких причин тільки в столиці залишено назву „Авеню Шарля де Голля”. Столиця Чаду називається тепер не Форт-Ліамі, а Ндьямена.

В ділянці релігійній Томбалбає привернув стародавні поганські ритуали, т. зв. Йондо, що відзначаються жорстокістю. Наслідуючи большевників і нацистів, президент Чаду зорганізував концтабори, в яких з допомогою виголодження переводять індоктринізацію всіх запідозрених в нельояльності до режиму.

Не зважаючи на те, що в республіці Чад 52% мусульман і 5% християн, опозиція, навіть пасивна, в країні мінімальна.

МОСКОВСЬКИЙ ШП ПРОПОВІДУЄ В АМЕРИЦІ

Судили його недавно в Бронксі, в Нью Йорку, як лікаря, що не має лікарських прав. Але він заявив, що є священником Московської Православної Церкви, експертом від совєтських справ і що виступав не раз на телевізії. Від 1965-го до 1969 року служив він як священник в катедральному соборі св. Николая на 15 Схід і 97 вулиці під ім'ям „отець Владімір”. Він висвячений московським патріархатом і обслуговує порторіканські парафії.

Оцей самий Роберт Овенс, як подає „Нью Йорк Таймс”, закінчив в Клівленді середню школу. Після того відбував службу в американських повітряних силах як перекладач. Він добре говорить еспанською і російською мовою.

Достойний отець Роберт відбув ще „монаший іспит” у московському монастирі, що його утримує московський патріархат, і — в ньюйорській в'язниці. В 1970 році цей „священнослужитель” оскаржив вирок суду. Засуджено його на два місяці тюрми.

Юрій Тис-Крохмалюк

ЧИ ІСТОРІЯ ПОВТОРЮЄТЬСЯ

Коли йдеться про закони історії, то не можна їх стосувати з науковою докладністю, бо вони залежать від численних складових чинників суспільного життя, умов, у яких живе та чи інша суспільність, технічного, політичного розвитку, різних ідеологій тощо. У XIX стол. Карл Маркс вірив, що відкрив „залізні закони суспільності”, що їх прийняли комуністи, зосібна в СРСР, як незмінні і вічні закони історичного розвитку. У наших роках англійський історик Тойнбі взявся усталити закони розвитку культур.

Олександр Шульгин у своїй праці „Історія і життя”, виданій французькою мовою у Парижі 1957 року, присвятив цьому питанню десятки років свого життя. Згідно з його тезами, існують закони тільки в точних науках. В інших ділянках автор досліджував їх причини і наслідки у змінних умовах, у регулярності і випадковості, еволюції і послідовності. Врешті велику роль, вважає він, грають свободна воля людини, вплив мас, впливи інших культур, існування чи поява геніїв.

Найважливіше значення має національна свідомість, яка діє не випадково і сила якої зростає до незвичайно високих імпульсів.

Збірна воля національного характеру набуває значення тільки тоді, коли вона виявляється протягом більше як одного покоління. При наявності сильної національної волі до незалежності чи держави, можна визначити закони революційної дії. Дослідники повинні не тільки вивчити причини, але й визначити однакові умови і цикли, які виступають в історії. Порівняльна метода дає можливість встановити причини, а з тим закони історії.

Проте, практично ті самі причини не мусять мати в історії тих самих наслідків. Наприклад, майбутня революція на Україні не мусять виявитися у махнівщині або бунтах XVII століття. З другого боку засада стратегії, що передумовою перемоги у битві є удар на слабій місця ворога, визнана нині не тільки у мілітарних науках, але і в політиці, залишилась історичним законом.

О. Шульгин пише про остаточну і найвищу

мету людини, якою ще з передісторичних часів (Прометей — як символ!) є боротьба за свободу. Це боротьба, до якої люди прикладали і прикладають всі свої цінності, всі свої сили. Тільки в боротьбі за свободу люди підносяться над життєвим багном. Головними перешкодами для успіху цієї боротьби є квієтизм, фаталізм, відданість сліпій долі. (З рецензії на книжку О. Шульгина Наталії Полонської-Василенко, „Українська Літературна Газета”, ч. 12, грудень 1958 р.).

В останніх десятиліттях XIX стол. революційні організації в царській Росії вирішили, що шлях до революції і усунення зненавидженого царського режиму веде через численні атентати на високопоставлені особи, включно з царями. Багато тих атентатів вдавалося, інші — ні, і атентатчиків вішали або засиляли на Сибір. Нема сумніву, що така революційна діяльність підривала владу, і внаслідку вибухла революція 1905 року, а згодом, на третьому році Першої світової війни — національні революції 1917-го року.

Під советською окупацією більше як 50 років і в сателітних державах понад 20 років не було ні одного атентату на чільного репрезентанта зненавидженого комуністичного режиму. Причина ясна: надзвичайно сильна охорона високих апаратчиків і терор над населенням такого рівня, що не тільки ніякий атентат не міг би вдатися, але навіть і сотні атентатів не захитали б владою.

Охорона большевицьких можновладців така велика, що, оточений згаску кагебістів, Брежнев у Вашингтоні, перший секретар ЦК КПСС, ледве рухався у панцерній блясі під цивільним одягом.

Нині не час на атентати. Але не час і на революційні збройні дії, керовані з Москви. Усе зліквідовано і терористи діють тільки в південно-східній Азії і в палестинському підпіллі в умовах відповідних теренів і з достатньою допомогою від Москви.

Зате з успіхом діє підпільна література проти комуністичних режимів і американського капіталізму. На наш час це хіба єдиний засіб для

Іван Лєвандий

НЕПОХИТНИЙ НАКАЗНИЙ ГЕТЬМАН

(У 250-ліття музеницької смерті)

У тяжкий період української історії початків XVIII стол., коли після переходу гетьмана Івана Мазепи з частиною старшин та казацьким військом на бік шведів, на український нарід впали страшні репресії московського уряду, а сама шведська війна не принесла очікуваних наслідків і, опинившись цілковито під окупацією москалів, Україна терпіла всі страхиття свого трагічного становища, коли майже всі національно-свідомі та патріотично наставлені старшини пішли слідом за Мазепою на еміграцію, а залишилися тільки пристосованці або такі, що ховали свої справжні переконання, — в цей трагічний час знайшлася людина, що безкомпромісово стала на захист прав свого народу. То був чернігівський полковник Павло Полуботок.

Оглядаючи з перспективи століть його діяльність, у ній можна знайти багато рис, що нагадують теперішніх нескорених на Україні.

Своє майбутнє Полуботок передбачав, але виступів в обороні рідного краю не припиняв і тим заслужив собі велику популярність. Коли по переході Мазепи до шведів цар Петро скликав до Глухова ту частину козацької старшини, що ніби залишилась йому вірною і зарядив вибір нового гетьмана висунено дві кандидатури — Павла Полуботка і старого безініціативного стародубського полковника Івана Скоропадського.

Цар Петро висловився проти Полуботка, побоюючись, що він занадто розумний і з нього може бути другий Мазепа. На царське бажання старшина в Глухові проголосила 6 листопада 1708 року гетьмана Івана Скоропадського.

Павло Полуботок був живим свідком того, що чотирнадцятилітнє гетьманування Івана Скоропадського було періодом безперервного поширення ідей серед народів.

Тим самим знову досвід минулого і давні закони історії не діють у наші часи, бо ці часи інші, системи інші і організація поліційних сил незрівнянно сильніша.

грабування України і відбирання в неї всіх її прав та привілеїв, які ще зберіглися. На прохання Скоропадського до царя затвердити державно-правне становище Гетьманщини та охоронити Україну від сваволі московських висланців, які під приводом військових потреб безкарно хазяїнували на Україні, не питаючи ні про гетьмана чи полковників, гноблячи нарід, не шануючи ні прав, ні законів.

Царський канцлер Головкін відповів ніби признанням дотогочасних козацьких прав і вольностей, але заявив, що українські війська і далі мають залишитись під командою московських старшин, відмовився повернути забрану в Батурині артилерію і підтвердив, що московські воєводи мусять далі залишатись на Україні. Головкін дивувався, чому гетьман домагається затвердження вольностей козаків, які „мають під царською рукою стільки свободи, як ні один нарід на світі”.

Призначений 31 липня 1709 року ніби дорадником гетьмана, московський стольник Ізмайлов насправді діяв як наглядач, разом з гетьманом приймав чужоземних послів, перевіряв листування гетьманської канцелярії і фінанси. Рік пізніше призначено з Москви ще одного резидента. Два полки москалів постійно стояли у Глухові, готові на перший наказ резидентів арештувати гетьмана.

Становище погіршилось, коли новим „дорадником” став стольник Протасов, який почав писати доноси на гетьмана і підбурювати проти нього місцеву людність. У 1715 р. цар скасував виборність сотенної та полкової старшини, яку відтоді почали призначати. Військові ради мали виставляти кандидатів, а гетьман у порозумінні зі своїми дорадниками — затверджувати їх. Але цар часто сам призначав полковниками москалів і великі маєтки на Україні роздавав чужинцям. Козаків у великому числі висилали „на лінію” — на будову нової столиці Росії Петербургу, на риття Ладозького каналу, на Дон, в Астрахань, на Кавказ, де вони масово гинули від тяжких умов праці, нездорового підсоння, по-

ганого харчування та жорстокого поводження московських наглядачів. В 1721 році, коли почалась війна з Персією, туди послано 30 тисяч козаків.

Врешті указом 29 квітня 1722 року цар створив для України „Малоросійську Колегію“ з шістьох старшин розташованих по українських містах московських залог. Цій установі надавалось право приймати і розглядати скарги людей на гетьманські суди та адміністрацію, перевіряти фінанси і „боронити нарід проти зловживань старшини. Фактично Малоросійська Колегія перебирала всю владу на Україні, відсуваючи набік гетьмана. Тяжко вражений цим Іван Скоропадський не в стані був того пережити і помер 3 липня 1722 року.

З смертю Скоропадського козацька старшина вислала цареві листа з проханням дозволу обрати нового гетьмана. До виборів наказним гетьманом став Павло Полуботок.

Тим часом становище України ставало дедалі тяжчим. Черняк, що був при роботах на Ладозькому каналі, в 1722 році писав до Сенату в Петербург, що „при Ладозі у каналній роботі многе число козаків хворих і померлих знаходиться“. І далі вказував: „Приставні офіцери, не зважаючи на таку нужду бідних козаків за велінням господина бригадира Леонтьєва немилостиво б'ють їх палицями, хоч і так вони не тільки вдень і вночі, а навіть і в дні недільні та святкові пригоняються до роботи. Боюсь я, отже, щоб козаків тут не погубили, як торік — що їх хіба третя частина минулого року додому вернулася“.

У 1722 році вислано ще 10 тисяч козаків будувати фортецю над Каспійським морем. У 1724 році їх повернуто і вислано нових 10 тисяч людей.

Україна була заповнена московським військом; в деяких полкових округах стояло по цілому полку, в інших — по половині або більше. Утримувались вони коштом місцевої людности і Малоросійська Колегія накладала на їх удержання щораз більші податки. В 1722 році вона зібрала 45 тисяч карбованців і 17 тисяч мір борошна, в 1724 році вже 140 тисяч карбованців і 40 тисяч мір борошна.

Новий наказний гетьман рішуче виступив проти самоуправства Малоросійської Колегії,

протестував проти її незаконних втручань у внутрішні справи країни, проти того, що вона диктує свої накази Генеральній Військовій Канцелярії як підрядній установі, запроваджує величезні податки і самовільно ними розпоряджається.

Щоб не давати приводу для скарг на дії суддів, Полуботок почав реформувати гетьманське судівництво, запровадив у Генеральному Суді і по всіх сільських, сотенних та полкових судах колегіальність, тим піднісши їх авторитет, розгорнув рішучу боротьбу з хабарництвом і зловживаннями, запровадив порядок апеляцій на судові рішення, завів кращий лад у найвищому військовому суді, суворо заборонив старшині кривдити селян і рядових козаків.

У діях Полуботка цар побачив небезпеку для реалізації свого пляну скасування решток українських вольностей і наказав наказному гетьманові прибути до Петербургу з думкою вже не випускати його додому. Одночасно він доручив командувачеві московських військ на Україні, князеві Голіцину вивести козацькі полки на південь до Коломаку ніби проти татар, а насправді щоб обеззброїти Україну, де на вістку про ув'язнення Полуботка могло б спалахнути поветання.

Ясно розуміючи, що на нього чекає, Полуботок, проте, не злякався. Разом з ним прибули в Петербург генеральний писар Семен Севич і генеральний суддя Іван Чарниш. Вони виклали домагання повернути Україні відібрані у неї права та привілеї, за якими вона в Переяславі прилучилась до Московщини. Ці вимоги підтримала старшина козацьких військ, які стояли над Коломаком. Мавши контакт з Полуботком, вона від себе вислала цареві домагання щодо вибору гетьмана та направлення кривд, що їх заподіяно українському народові. Цим домаганням фактично перекреслювалось петицію Стародубського полку про запровадження московських порядків

Розлючений цар наказав ув'язнити Полуботка, Савича та Чарниша і виловити на Україні всіх їх однодумців, особливо тих, що вислали вимогу з табору над Коломаком. Тоді заарештовано на Україні і привезено до Петербургу миргородського полковника Данила Апостола, генерального бунчужного Якова Лизогуба, ге-

нерального осавула Василя Жураковського, діловода Генеральної Військової Канцелярії Дмитра Володковського, переяславського наказного полковника Карпеку. Слідство проти них затягнулось за браком доказів.

У в'язниці Полуботок тяжко захворів. Бачи, що гетьманові загрожує смерть, яка може викликати небезпечні для москалів наслідки на УУкраїні, цар Петро особисто прибув у в'язницю, щоб з ним порозумітися. На улесливі царські слова Полуботок, що був уже на межі смерті, з гідністю і самопошаною відповів: „За невинне страждання моє і моїх земляків будемо судитися у Спільного і Нелицемирного Судді, Бога нашого: скоро станемо перед ним, і Він розсудить Петра з Павлом”.

29 грудня 1724 року Полуботок помер. В тюрмі померли також Володковський і Карпека. Решта пробував ув'язненні до смерті Петра, що помер 8 лютого 1725 року.

Слава про незламного наказного гетьмана, героя-мученика ширилась по Україні. Його смерть викликала заворушення в народі. Серед населення поширювались образки Полуботка з його словами: „Заступаючись за батьківщину, я не лякаюсь ні кайдан, ні тюрми, і краще мені найгіршою смертю вмерти, аніж дивитись на загибель моїх земляків”.

Доля Полуботка ма багато спільного з долею сучасних нескорених. Як він, так і вони думали в леальний спосіб домогтися привернення законних прав своїй батьківщині, тих прав які їй належали і були в неї підступно відібрані. Для підтвердження своєї слушності своїх вимог Полуботок спирався на умови Переяславського договору, на статті Богдана Хмельницького, що їх безоглядно порушували цар та його уряд.

Вячеслав Чорновіл, Валентин Мороз, Євген Сверстюк, Леонід Плюц посилались на твори Маркса, Енгельса, Леніна з національного питання, на конституцію ССРСР, яка гарантує кожній союзній республіці право на незалежність. В цій справі писали вони до центральних партійних установ, домагаючись визнання слушності їх вимог. І як Полуботка та його найближчих однодумців, так і сучасних нескорених за їх справедливі вимоги ув'язнено і приречено на повільше вмирання в тюрмах.

Історія України ще раз потверджує, що ле-

гальними шляхами годі добитися від Москви будь-яких поступок, бо признає вона і боїться лише зорганізованої сили поневолених нею народів.

У глибокому жалю та смутку повідомляємо наше Членство та всю Українську Громаду, що 27-го грудня 1974 р. в Ірвінгтонському шпиталі на 79-му році життя відійшов у Вічність довголітній голова, постійний член Управи 1-го Відділу ООЧСУ — наш Друг

сл. п. сотник ЮРІЙ КОНОНІВ

учасник Визвольних Змагань, нагороджений грамотою Української Народньої Республіки, видатний актор українських театрів, перший голова ОМУС'у в Америці, Почесний Член Головної Управи ООЧСУ, голова Видавничої Комісії книги „Наш Театр”, передовий суспільно - громадський політичний діяч, Почесний Член Осередку СУМА та довголітній виховник молоді. В особі Покійного наша Організація і вся Українська Громада втратили взірцевого громадянина.

ПАНАХИДИ були відслужені в суботу 28-го і неділю 29-го грудня 1974 р. в похоронному закладі Литвин-Литвин в Ірвінгтоні, Н. Дж.

ПОХОРОН відбувся в понеділок 30-го грудня 1974 р. з церкви Св. Тройці в Ньюарку на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Опечаленій Дружині

складаємо вислови глибокого співчуття.

Головна Управа ООЧСУ

Управа 1-го Відділу ООЧСУ в Ньюарку
Редакція і Адміністрація „Вісника ООЧСУ”

З причини пожежі в друкарні, це число „Вісника” виходить з великим опізненням. Лютневе число вийде незабаром. Шан. Читачів і Передплатників просимо вибачити.

Адміністрація „Вісника ООЧСУ”

СПРОСТОВАНА ПРОВОКАЦІЯ

Про Лева Футалу надрукував Хаїм Соллер 1964 року в „Морнінг Фрайгайт“, органі Комуністичної Партії ЗСА, обвинувачення, що він належав до „української фашистської армії, збройні сили якої брали участь у вбивстві жидів в Україні“.

У зв'язку із цим Відділ Еміграції і Натуралізації ЗСА перевів слідство і надіслав до конгресмена П. Пейзара в Йонкерсі, Н. Й., 18 листопада 1974 р. такого листа:

„Обвинувачення, спрямовані проти п. Футали, були зроблені на 31-ій сторінці памфлету, написаному Хаїмом Соллером та опублікованому у жовтні 1964 р. в „Морнінг Фрайгайт“. У тому памфлеті п. Футала був поданий як „колишній командир української фашистської армії, збройні частини якої брали участь у вбивстві жидів в Україні“.

„Наше Бюро перевело слідство для встановлення обґрунтованості тих тверджень. У ході цього слідства ми сконтактувалися із понад сімдесятьма джерелами інформації у ЗСА, Європі та Близькому Сході. Ці джерела включали закордонні та внутрішні центри воєнних документів, організацій, поодиноких осіб, німецьких прокураторів, журналістів та інших визначних авторитетів в справах воєнних злочинців. Усі ті джерела, включаючи і автора названого вище памфлету, не виявили жадної інформації доказового характеру. Пан Футала добровільно зголосився у нашому Бюро 1-го серпня 1974 р. і під присягою склав вичерпні зізнання відносно своєї діяльності в Українській Повстанській Ар-

мії.

„Перевірча Комісія перевела вичерпну перевірку справи п. Футали.

„Слідство в цій справі не виявило жадного суттєвого доказу для підтвердження безпідставних закидів. Комісія вважає що з причини браку будь-якої доказової інформації проти п. Футали нема основ для продовження слідства.

„На підставі цього ім'я п. Футали знято з активного списку нацистських воєнних злочинців, замешкалих у ЗСА, а слідство у цій справі припинено“.

З листів до Редакції

ГОЛОСИ НАШІХ ПРИХИЛЬНИКІВ

Вельмиповажаний Пане Редакторе!

Нині висилаю Вам передплату за журнал „Вісник“ в сумі 6 дол. на 1975 рік та 4 дол. на Видавничий Фонд — разом 10 дол.

Присмю мені повідомити Вас, що я вповні задоволений з журналу, бо зміст його є на високому рівні і пригадує нам наше минуле, а рівночасно відслонює справжнє обличчя наших сусідів-загарбників. Зокрема цей журнал цінний тим, що стоїть осторонь партійних інтриг, які не приносять нам жадної користі, а тільки вносять хаос і роздор.

Зостаюся з глибокою до Вас пошаною, а з нагоди Різдва Христового бажаю хвальній Редакції Веселих Свят і щасливого Нового Року.

Міннеаполіс.

Володимир Близнюк

*

До Вельмишановного Пана Редактора „Вісника“.

Посилаю передплату за журнал на 1975 рік, з того 8 дол. за журнал і 2 дол. на Пресовий Фонд. Прикро, що не можу більше пожертвувати на цю так важливу ціль, бо я вже п'ять місяців безробітний.

Звітність Головної Управи подає 8000 членів Визвольного Фронту, і наколи б кожний дав по 2 долари на Пресовий Фонд, то журнал не потребував би боротися з фінансовими труднощами.

Варто вирядити одного члена Редакційної Колегії до Відділів ООЧСУ (розуміється, коптом Відділів) і зробити відповідний натиск на Управу Відділів, щоб зібрати достатню суму на Пресовий Фонд

Журнал СУА поставив собі за ціль зібрати 50.000 дол. До цього часу зібрано близько 27.000 дол. („Наше Життя“, листопад, стор. 22). Думаю, що журнал „Вісник ООЧСУ“ може зробити те саме і зібрати принаймні 16.000 дол. Пожертви можуть дати не тільки передплатники журналу, але й ті, що почувають себе членами Визвольного Фронту.

Балтимор, Мд.

В. Татчин

Повідомляємо українське громадянство, що 21 листопада 1974 року, на 52-му році життя відійшов у вічність воїн УПА, районний Провідник ОУН Короснянщини в західній Лемківщині та визначний політичний і суспільно-громадський діяч на терені міста Чикаго

сл. п. mgr Михайло Федак-Сокіл

ПОХОРОН відбувся в понеділок 25-го листопада 1974 року з Парафії Свв. Володимира і Ольги на цвинтар Св. о. Миколая. Дружині, дітям, братові, сестрам, теці та всій родині висловлюємо наші найглибші співчуття.

Вічна Йому пам'ять!

Організації

Українського Визвольного Фронту
в Чикаго й околицях

Д-р Михайло Кушнір

Сировина

(Розмови і поради аматора)

Ця розмова вже відбулася. Не шляхом кореспонденції, а в чотири очі, але варто навести її в скороченні, бо вона заторкувала справи, з якими кожний прозаїк-початківець має клопоти.

Мій співрозмовник приніс новелю — першу або одну з перших у своєму житті. Була описана в ній любов — перша любов, з більшістю її типових виявів, надіями, розчаруваннями, тугою, несміливістю, що псує всі зустрічі. З гострими нападами ревності і з невідхильним фіналом, що нагадує дріявий горщик: усе десь зразу витікає, а залишається трохи рефлексій, які безсумнівно належать до ряду здобутків „життєвої мудрости”, хоча схоплені в речення і, показані як плід внутрішнього досвіду, викликають усмішку заклопотання.

Подавати зміст тієї новелі було б тут зайве, бо жадне переповідання змісту не може дати елементів ретельної мистецької оцінки. Одного речення, в якому я вмістив характеристику змісту цього твору, вповні вистачить, щоб зробити висновок: можна з цього зробити все, зарівно шедевр. як і кіч.

Так це вже є з темами. Не пробуймо сугерувати себе осудами, зведеними до них самих — і щоважливіше — не ділим їх на „банальні” і „не-банальні”. Я глибоко переконаний, що доки існує людство, будуть поставати чудові, відкривчі мистецькі твори на тему першої любови.

Я мав багато закидів на адресу автора, але вони не стосувались теми. На жаль, важко було нам порозумітися. У великій мірі я сам завинив, бо почав від злого кінця. Що річ пуста, що виглядає на фрагмент щоденника, а не на замкнений твір, що нічого не дає читачеві. . . Мій співрозмовник зразу схвилювався, а потім вибухнув. — Бо ви хотіли б зараз, — викрикнув він, — щоб була якась велика проблема! А коли йдеться про „замкнення”, то чого вам більше потрібно? Любов починається і кінчиться. Усе описане по черзі, і можу вам доказати, що не бракує навіть висновків. О, прошу: „в жінках не можна вибирати як у краватках”. Або тут: „мусить перемогти той, хто знає, чого можна сподіватися

від любови, бо його заходи мають конкретну ціль”.

Я не пробував перечити. Справді все було описане по черзі (деколи з великою дозою влучної обсервації), любов починалася і кінчалася, не бракувало навіть висновків, на зразок зацитованих вище. А все ж таки новеля не була літературним твором, а замкнення циклу описаних у ній подій не було замкненням мистецької форми. Щодо проблеми — як завжди в житті і в усіх людських екстрактах з життя — вона крилася під самою шкірою (і не одна), і можна було видобути її кожної хвилини під умовою відходу від матеріалу на віддаль, необхідну для мистецького споглядання. Я призадумувався, як це болісно враженому авторові, тоді як він обвинувачував мене в прив’язанні до закостених схем і в легковаженні „мови дійсности”. Він підбудовував при цьому свої висновки прикладами з великої літератури, покликаючись на Гі де Мопассана і Проспера Меріме. — Які ж там проблеми? — питав. — Маєте попросту описані події, описані може ліпше, ніж у мене, не перечу, але тільки події, фрагменти дійсности, зовсім не більше незвичайні і зовсім без претенсій на якісь філософські узагальнення.

Я не мав наміру зводити дискусію до порівнювання письменницького куншту автора цієї новелі з кунштом людей, авторитетом яких він заслонявся. Це було б не тільки нельояльно, але й безпредметно: не вияснило б нічого — тим більше, що, як багато дебютантів, і цей страждав на комплекс „фірми”. — Очевидно, — говорив з огірченням, — знаю добре, що інша річ, коли хтось із прізвисьцем, а інша хтось, який щойно починає і з яким не числяться.

Розмова йшла дуже опірно, і я не знаю, чи я зумів переконати мого дискусанта або хоч би здобути його довір’я. Тому йому й іншим, що є в подібному положенні, подаю тут мої рації для роздумання *sine ira et studio*.

Почнімо від отієї любови, яка в новелі, так само як у житті, починається і кінчиться. Чи перенесення якогось замкненого циклу подій з дійсности на папір дає автоматично замкнену

літературну композицію? Ні. Поперше, для мистця немає в житті дефінітивно замкнених ливостям розвитку в різних перспективах мистецького споглядання. Подруге, композиція є проблемою світового формування пропорції, а не вірного протоколювання фактів. Показав як-тося явища від початку до кінця годі тільки будувати літературно замкнену цілість, коли цей початок і кінець будуть водночас межими точками літературної конструкції. Це може покриватися з перебігом явища в дійсності, але таку концепцію намагається трактувати як випадок. У літературі тільки і виключно автор розпоряджає ефектами початку і кінця, бо його завдання є окреслювати форми дійсності. Це завдання намагається до найістотніших функцій мистецтва. В конкретному, обговорюваному тут випадку, артумент, що певний твір дійсних по-дії відбувся між точками „а“ і „я“ — не є жадним висноженням композиційної засади. Автор має повну свободу описати цілий цикл або перівати його в кульмінаційний момент, може відвернути ім фінал в іншому часі чи навіть інший епос. Це справа його концепції, і кожен з можливих розв'язань буде добре, коли здійснюватиме мистецьку вартісну концепцію.

У нас часто дискутують про прикмети натуралізму, але в цих дискусіях увага зосереджується головною на ідейних і мовних проблемах. Тем часом існує ще натуралізм композиційної форми — пасивність творця у відношенні до творива, реалізації з ролі порядкувального чинника, що добрав властиві елементи матеріалу. А втім, всяке творення є передусім по-рядкуванням.

Тут кіца зайві прикати. І хоч багато пиш-менників, навіть найвидатніших, творять неясне стикіно, не керуючись жадним пляном, але теж плянування пропорції і форм літературного твору не намагає назгалу виповнювання фавулою наперед обчислених схем. Це — органічний процес, гармонійний вислід якого тільки частинно залежить від вартатних уміостей.

Відділювання т. зв. форми твору від його проблематики, від його тези є зусиллям штучним і можливим тільки ex post. Коли твір постанови тає, ті елементи формулюються взаємно, причому в свідомості автора постає певний ритм драматичних напів і відпружень, чи так наростає-

на конфліктів, ритм, що слугує найуспішнішому унагладненню тези. Цей ритм — це вже визначник стилю, це вже кістяк композиції. Самі літературні факти, такі як інші розміри епі-зодів, розплянування мотиваів. Отже, теза літе-ратурного твору є водночас формулюючим чин-ником його формальної структури, і не можна дестабілізувати її з цілюсті у вигляді якоїсь поді-тичної чи філософської формули. Таке посту-пування наражає нас невідкиливо на тірже роз-чарування, бо здобутий екстракт буде завжди виглядати як трізм, небагато лишній від „кра-ваток“ того співрозмовника.

Про це написано багато і куди краще. Не бу-ду, отже, розортати тієї думки, а обмежуся тільки ствердженням, що проблема чи теза не є якимсь тварцем, що ми його вкладаємо в твір, так само як форма не є коробою, в якій замкаємо цей тварець. Не уявляю собі тези в літературі, яка не була б водночас мистець-кою тезою чи так попросту засадою існування твору мистецтва, кровю, що оживляє кожну його клітину. Мені видається, що це закон, що зобов'язує в рівній мірі великі і малі проблеми. І тут час повернути до цієї новелі про любов. Коли автор, ведений бажанням описати певні нації, умагає безоронно їх природному бітові, не порякуючи їх і не ірарархізуючи згідно з якоюсь надурядною засадою, коли справу про-блематики (якась проблематика існує в кожно-му явищі) полагатиме механічно, причеплю-ючи напяркінці готову формулку, це значить, що як мистець він не багато може сказати, що частує читача сировиною, яку кожний може зірвати собі на полі.

*

— Автора цієї книжки вчора вбили ...
— А чи затримали цього читача?

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДІЛІВАННЯ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТИЖНЕВНИКИ

„Шлах Перемоги“, „Гомін України“

І МІСЯЧНИК

„Визвольний Шлах“

Людмила Мойсєєва

ЧОРНІШІ ЧОРНОЇ ЗЕМЛІ

„Широка страна моя родная”, — захлиналося радіо в автобусі, коли ми, туристи, їхали землею українською. — „Старикам скрізь у нас пошана”, — гримів надхненно з голосномовця співак . . .

І дійсно, старих, „шановних” дідусів можна було бачити понад дорогою; вони там і тут пасли свою Лиску:

*„Дядько має заводи і фабрики
І постійну в селі прописку . . . *
Лиш не має гим дядько взимку
Годувати нещасну Лиску”.*

(„Крик з Могили”)

Ще не прийшла зима, і щедрий український чорнозем обалою шляху давав досить зеленої паші для дідової Лиски. Але не всім старим дозволяється така „розкіш”, як пасти свою корівчину вздовж „соціалістичної власності”; цей „привілей” дається лише тому колгоспникові, хто відробив усі трудовні і вже через старість і неміч свою не надається до колгоспної панщини.

Вдумаймося у невинні на перший погляд слова: „постійна прописка”. В них криється страшна правда — селянин прикріплений на все життя до колгоспу, як колишній кріпак до свого пана. Щось ще гірше як кріпацтво встановили московські комуністи на Україні 45 років тому — найбільш експлуаторську рабовласницьку систему в світі — колгоспи!

А ось невелика гумореска довголітнього в'язня советських тюрем і таборів, Михайла Масютка: „До прикладу та не до ладу”. Дід з унуком ідуть в сільраду шукати справедливості у приїжджого поета. Голова колгоспу відібрав у них мізерну присадибну ділянку, з якої сяк-так можна було прохарчуватися, вкладаючи в неї украдений від власного сну час, бо ж у колгоспі щодня треба було працювати 12-16 годин. Поет читатиме вірші. „Поет, це як Шевченко”, — пояснив унук дідові; але дідові не віриться: „Такого чоловіка, щоб складав такі вірші, як Тарас Шевченко, тепер на світі нема” . . .

В сільраді „орденоносний” поет з міста читає свої вірші, написані в душі соцреалізму:

*Сіє трактор овес,
Торохтить він увесь.
Дир-дир-дир, дир-дир-дир,
Дир-дир-дир, дир-дир-дир.
Як не крикне бригадир:
„Уперед, трактори,
Уперед, багачирі,
Бож усі ми за мир!”
Дир-дир-дир, дир-дир-дир.
Сіє трактор овес
Торохтить він увесь . . .*

І цьому „Тичині” зовсім байдуже до дідової скарги, тим більше, що голова колгоспу приїхав до села звідкілясь з міста і має чуже прізвисьце, що його дідові й не вимовити. (Чи не з Рязані часом? „Кришталево чиста людина, яка не бачила живого німця, приїхала до нас з самої Рязані” . . . — іронізує Масютко з іншого головача в гуморесці „Вони не можуть терпіти”).

Зустрічаємо образ діда і в письменника старшого покоління А. Головка. — Дід питає сина, що повернувся з фронту: „Ну, розкажи, сину, ти на фронтах воював, ти більше світу бачив, що воно з революцією сталося? Де вона, влада радянська, що за неї ви голови клали, щоб, значить, правильна радянська влада, де вона? Бо от і в нас сільрада є, і Ленін в сільраді на портреті, а сказати, сину, тобі, — він понизив голос і додав майже пошепки, — погане життя!”
(„Між схемою і монументальністю” І. Дзюба).

Головковому дідові відповідь молодий поет-в'язень Іван Сокульський. У вірші „Жест” („Український Вісник” I-II) він знає, що „Ленін в сільраді на портреті” і в статуях на всіх площах здався на ніщо:

*Що несеш мені, вождю, в надщедрій руці?
Що несеш з усіх площ? . . .
Що несеш мені з кожної площі? . . .
Це ж до мене щодня ти ідеш! . . .
Це ж для мене стоїш ти на площі
І мені свою щедрю правицю простер?” —
. . . цвірінькнув горобець
З вождевої правиці.*

Оце відповідь Леніна — і знає поет, що йому не минути концтабору або й смерті, бо він піз-

нав істину і про Леніна і про його брехливий ленінізм, ідеологію і практику людиновбивства. Тому збірка поезій Івана Сокульського і зветься „На Голгофу“:

*Наша путь —
То зійти на Голгофу —
І вгледіти світ,
І побажить себе . . .
І куля в серце!*

У хороший Шевченків слід ступаючи, не міг і Василь Симоненко пройти повз зворушливий образ діда:

*Дід умер. От і все. Поховали старезного діда,
Закопали навіки у землю святу . . .
. . . Поховали хорошу людину,
Повернули навіки у лоно землі.
Та невже ж помістили в тісну домовину
Всі турботи його, всі надії, жалі? . .*

А жалю і горя було так багато: краялося дідове серце, дивлячись, як б'ється з нуждою заморена непосильною колгоспною каторгою дочка з дрібними дітьми:

*Немає такої біди і муки,
Ніж сумно з-під сивих брів
Дивитись щодня, як внуки
Ростуть без своїх батьків . . .*

бо батьки замордовані або заслані . . . Для внуків іде він „красти“, колоски збирати.

*Дядька затримали ги впіймали,
Дядька в сільраду ескортували . . .
— Як вам, дядьку, не ай-я-яй!
Красти на полі свій урожай?
. . . важко дивився в озі ганьби,
Важко йому із домашніми мріями
Враз осягнуть парадокси доби.*

(„Злодій“)

І поет не слухатиме наказу „комуністичної свідомості“ — вбити зневагою „злодія“, „трусити його за петельки і душу“, ні, він назве голосно гнобителів, хто „обікрав і обскуб (дідову) душу, хто його совісті руки зв'язав“ — російського окупанта України:

*З гнобителем не житимеш у згоді:
Йому — панять, тобі — тягнути віз!
Жиріє з крові змугених народів
Наш ворог найлютіший — шовінізм.*

Страшна старість випала на долю і тих, що їхали на каторгу: „Ось на плечах підняв до віконця хлопчика (у вантажному вагоні): „Ді-

дусю, дідусю, а куди нас везуть?“ — і всі у вагоні чують старечий голос: — В Сибір, любий, на каторгу” . . . („Все тече“, В. Гросман).

Багато їх у згорьованій старості попухло й сконало на шляхах українських в страшному 1933-му. („В Росії, бачте, голоду не було, бо у нас дух приватної власності сильніший, ніж в РеСеФеСеР“, — пише той самий письменник словами жінки — свідка голоду). А тепер дід не пухне, але хліба все ж не має досить і мусить по нього їхати аж у місто:

*Стоїть безпаспортний за хлібом хлібороб,
Стоїть і задрить він життю собагому.*

(„Крик з могили“)

„Кавказ“ Шевченка завжди актуальний:
*До нас (росіян) в науку! ми навгим,
Погому хліб і сіль погім! . .
Чурек же ваш та вам же кинем,
Як тій собаці! . .*

Хлібороб виростив своїми мозолями хліб, що його йому не споживати; він змушений нелегально, без паспорта, дошкандибати до міста або віддавати останні свої копійки за проїзд; стояти годинами в черзі, хоч ноги ломить від ревматизму, а блаженська одіж і взуття не гріють виснаженого тіла; і купити хліба, що його відібрала держава у нього ж таки „добровільно“.

Так „шанує“ старість ленінська партія. А народ і вірні сини його — поети, воістину у хороший Шевченків слід ступаючи, звеличили її, оспівали сивоголових дідів своїх у невмирущих рядках, що так нагадують строфи геніяльного Вчителя:

*„. . . і діда старого згадаю . . .
Дідусь ще гуляє, а батько вже вмер.
Бувало в неділю, закривши Мінею . . .
Батько діда просить, щоб той розказав
Про Коліївщину . . .
Столітній озі, як зорі, сіяли,
А слово за словом сміялось, лилось . . .
. . . Спасибі, дідусю, що ти заховав
В голові столітній ту славу козаку
Я її унукам тепер розказав!“*

(„Гайдамаки“)

*„Я стар був, немоощен. Послав
З табун коней я до обозу,
Гармату, гаківницю два вози,
Пшона, пшениці, що придбав;*

В. С-ко

СУЧАСНА ЕСПАНІЯ

Одним із парадоксів сучасного світу є Еспанія — країна, яку й досі не приймають до Об'єднаних Націй, до НАТО і до Спільного Європейського Ринку, хоч в Другій світовій війні офіційно не виступала вона по боці гітлерівської Німеччини, коли не рахувати т. зв. Блакитної дивізії, що складалася з добровільців і билася на Сході проти большевиків. Про Італію, як найближчого союзника Німеччини, вже не згадується, і вона є рівноправним членом ОН. Вже й сама Німеччина, мабуть, незабаром стане членом ОН нарівні з Японією, а чорне тавро й досі тяжить на Еспанії, дармащо ЗСА мають там свої військові бази.

В чому ж секрет цього парадоксу? В тому, що сильні світу цього вважають, що в Еспанії панує диктаторський режим. Але чи в червоному Китаї, який недавно прийнято до Об'єднаних Націй, режим демократичний? Чи демократичний режим в ССРСР, де людина позбавлена всяких прав, де панує терор, де керує всім кліка узурпаторів влади, називаючи поневолені в ньому країни „найбільш демократичними“?

У періоді громадянської війни в Еспанії в

... Я все оддав моїй Україні-небозі

І трюх синів своїх.

... перед Богом, нехай хог гасгозка убога
За мене піде, за наш край,
За церков Божую, за люди,
А я молитись в хаті буду,
Бо вже не здужав, сину, встать
Руки на ворога піднять ...”

(„Буває в неволі іноді згадаю” ...)

„Гай, гай! — старий промовив. — Недоуми!
Занапали Божий рай!
Гетьманщина! — І думнеє золо похмаріло ...
(„Сон”)

Українським поетам — патріотам було у ко-
го вчитися:

Я готовий повірити в царство небесне,
Бо не хозу, щоб в землю ішли без сліда
Безіменні, святі, незрівнянно гудесні
Горді діти землі, вірні діти труда” ...
(„Дід умер”. В. Симоненко)

1936-39 роках, коли Сталін своєю авіацією та „добровільцями” допомагав республіканському урядові встановити комуністичну систему, і надіслані з ССРСР енкаведисти масово розстрілювали франкістів, а Гітлер і Муссоліні своєю авіацією та „добровільцями” підтримували Франка, ця країна була своєрідним пляцдармом, на якому диктаторські режими випробовували свої сили, підготовляючись до Другої світової війни. Елітарною частиною в республіканських військах була „Інтернаціональна бригада”, що складалася з комуністів і комунофілів, зокрема американських. В разі перемоги республіканців Еспанії, без сумніву, судилася б доля Чехо-Словаччини. В результаті поразки Франка комуністи прийшли б до влади також в Португалії, і весь Піренейський півострів опинився б в їхніх руках, бо напевно така сама доля спіткала б і англійський Гібральтар.

Майже третину століття по закінченні громадянської війни управляє Еспанією генералісимум Франко, що в грудні 1974 р. відзначив 82-ий день свого народження. В 1936 році, коли вже здавалось комуністи і ліволіберальні елементи з поміччю міжнародного комунізму цілковито опанували країну, він з вірними йому військовими з'єднаннями, що стаціонували в тодішній еспанській колонії Марокко, висів на еспанському узбережжі і з кровопролитними боями вирушив походом на Мадрид. Війна закінчилась його перемогою.

Протягом володіння Франка Еспанія із однією з найбідніших країн Європи стала квітучим краєм, але старий генералісимум залізною рукою все ще обмежує в ній громадянські вольності, пам'ятаючи, що протягом останніх ста років ця країна пережила кілька періодів політичного хаосу, 26 революцій і три громадянські війни.

Під владою Франка Еспанія вже 36 років втішається миром. Економіка її процвітає. Для 34 мільйонів населення проблема прохарчування відійшла на задній плян. Інфляція заторкнула її мінімально — 5% протягом 1974 року. Однак, невдоволення з існуючого режиму, підсилюване комуністами, ліберальними елементами і баск-

ськими терористами, які в грудні 1973 р. убили першого заступника Франка, адмірала Люїза Каррера Блянко, добиваючись самостійности для еспанської провінції — Баскії, невпинно зростає.

Режим Франка захитався в квітні 1974 року, коли військовики в сусідній Португалії повалили правонаставлений режим, встановлений Салязаром. До її уряду ввійшли ліві елементи включно з провідником місцевої комуністичної партії Альбаро Кунгалом. Криза у Франковому режимі посилалась особливо тоді, коли старші генералісимумс, що хворіє на Паркінсонову недугу, мусів провести у шпиталі три тижні.

Перед громадянською війною середньої кляси в Еспанії фактично не було: населення складалося з незначної частини дуже багатих людей і переважної більшості бідняків. Мільйони селян працювали на землях, орендованих у власників величезних лятифундій. Третина населення неписьменна. По війні, що забрала 500.000 жертв, ще протягом десяти років міста лежали в руїнах. Однак, завдяки допомозі Америки, яка вклала у відбудову Еспанії мільярди доларів, і завдяки тим коштам, якими Америка оплачувала Еспанії право тримати на її території свої військові суходільні й морські бази, ця країна почала спинатися на ноги. Крім того до Еспанії почали напливати у щораз більший мірі чужиницькі капітали, власники яких переконалися в стабільності Франкового режиму. Еспанія ввійшла в період індустріалізації. Крім основних предметів експорту — помаранчів та інших сільськогосподарських продуктів, вона конкурує тепер з передовими країнами в експорті індустріяльних виробів. Економічному її розвитку сприяє з кожним роком зростаючий туризм: у 1959 р. відвідало Еспанію 4.2 мільйона закордонних туристів, а в 1974 р. число їх збільшилося вже до 30 мільйонів, що принесло країні 3 мільярди прибутку. Пересічний заробіток робітника з 500 дол. в 1964 р. виріс до 700 дол. Постала досить числена середня кляса.

Збудовано десятки тисяч великих домів. Неписьменність майже зовсім зліквідовано. На вулицях еспанських міст появились власного виробу авта, а в домах еспанців — холодильні, пральні машини, телевізори...

Не змінилось лише одне: Франсіско Франко

залишився майже абсолютним володарем. Зрідка появляючись перед своїм народом, він мешкає на передмісті Мадриду в колишньому королівському літньому палаці, де приймає рішення, що мають силу закону. „Я правитиму країною доти, поки дозволить мені Бог”, — каже цей незвичайної сили волі людина. Але як довго ще жити цьому старцеві, і що буде після його смерти?

У 1931 р., коли король Альфонс XIII був де тронізований і Еспанія стала республікою, країну охопила гарячка страйків, селянських заворушень, політичних убивств і вуличних боїв поміж лівими й правими. Від комунізму врятував її наймолодший в Європі 33-літній генерал Франко. Але й донині населення у відношенні до нього поділене: частина вважає його за рятівника, а частина — за тирана.

В останніх роках з ініціативи Франка режим в Еспанії в значній мірі злібералізовано і еспанці, не криючись, критикують на вулицях уряд, хоч за критику влади газети закривають або карають грошовими карами. Вільні професійні спілки заборонено, а на їх місці від часу перемоги Франка діють „синдикати” на зразок тих, що діяли в Італії під владою Муссоліні. В парламенті з 560 членів лише 104 вибрано у публічному голосуванні, а решту призначено урядом або вибрано в контрольованих режимом організаціях.

Залізна рука генералісимумса Франка поступово слабшає. Під проводом комуністів творяться підпільні професійні спілки. Незадоволені політикою уряду ділові кола домагаються прийняття Еспанії до Спільного Європейського Ринку. Хоч під час громадянської війни республіканці вимордували понад 8000 священиків і монахів, більшість духовенства, яке завжди підтримувало Франка вимагає тепер змін і стає до нього в опозицію. Баски, які підтримували республіканців, після убивства Каррера Блянко, щораз голосніше вимагають державної самостійности, а їхня численно невелика підпільна організація ЕТА щораз активніше виявляє свою діяльність під гаслом „За нашу землю і волю!”, хоч більшість басків задовольнилася б автономією.

На нового президента Франко призначив Карльоса Аріяса Наварро, колишнього міністра

В. Я.

Советсько - китайська війна та розпад СРСР

(продовження)

Це задовольняючись захопленням цих територій, російський уряд „орендував” північну частину Китаю, т. зв. Манджурію, установив там свою адміністрацію, будував залізниці та фортеці. Коли Росія зробила спробу поширитись далі на схід, а саме захопити Корею, що формально належала Китаєві, то тут вона зіткнулась з Японією, що також полювала на Корею. В наслідок цього виникла російсько — японська війна. Поразка Росії в тій війні підірвала основу російського державного управління, що існувало у неї протягом кількох сторіч, а саме самодержавство.

Взагалі, вивчаючи поширення Росії, можна прийти до висновку, що доти, доки поширення Росії відбувалось в межах Євразії, росіяни не зустрічали великого спротиву своїй експансії; але коли вони намагались поширитись поза межі Євразії, зустрічали спротив, що його не були в силі перемогти. В минулій історії Росії зроблено дві таких великих спроби поширитись поза межі Євразії: спроба захопити виходи із

внутрішніх справ і шефа поліції, який провадить політику поступової лібералізації. Після смерти Франка він, очевидно, цю політику продовжуватиме в ще ширшому масштабі.

Згідно з волею Франка, через вісім днів після його смерти наступником його має стати 37-літній принц Дон Хуан Карльос з династії Бурбонів. Він — внук Альфонса XIII — також, очевидно, поведе країну по лінії далекойдучих реформ. Дон Хуан Карльос має бути конституційним монархом або президентом, що залежатиме від політичної ситуації в країні. Еспанські політичні обсерватори твердять, що, коли новий король не піде „середнім шляхом”, крайньою праві елементи або військо можуть перебрати владу в свої руки. Еспанські комуністи з помічню Москви напевно використають послаблення влади після смерти Франка, щоб реваншуватись після поразки в громадянській війні 1936-1939 років. Нинішня ситуація в Португалії в цьому їм сприятиме.

Чорного моря та одержати незамерзаючі порти на Тихому океані. Ці спроби привели до двох воєн: кримської та російсько — японської, що про неї ми вже згадували. В тих війнах Росія зазнала повної поразки. Причина цих поразок була в тому, що Росія почала загрозувати життєвим інтересам великих націй — морським комунікаціям Англії та Франції в Середземному морі у першій війні та державній безпеці Японії і її намаганням одержати колонії на Тихому океані в другій війні. Ці дві воєнні поразки спричинили великі внутрішні реформи в Росії, що в противному разі не були б проведені і що визначили історію російської нації від середини XIX сторіччя до початку Першої світової війни. Після Другої світової війни за допомогою ЗСА поширення Росії вийшло поза межі Євразії.

Хоч територія Китаю має величезний розмір, але тільки 15% її надаються для обробітку. Населення Китаю становить четверту частину населення земної кулі (800,000,000) і тому в дійсності життєвий простір, що його має китайська нація, недостатній для неї. Землі придатні для обробітку були вичерпані в Китаї більше ніж сто років тому. З того часу почалась еміграція китайців до сусідніх країн та навіть до інших континентів (напр., до Америки).

Як могло трапитись, що протягом другої половини XIX сторіччя Росія після жорстокої поразки в Кримській війні була в силі майже без війни відірвати від Китаю величезні території? Щоб з'ясувати це, слід звернутись до деяких спадково-національних характеристик китайців. Китайська нація утворила давню, оригінальну цивілізацію. Адміністративне управління та військова техніка імперії Чингіз-хана були запозичені з Китаю. Вони навіть обслуговувались китайцями, що їх тисячі були на службі у монгольських імператорів. Деякі історики навіть твердять, що такі винаходи як компас, порох, папір та друкарство, що вчинили переворот в розвитку матеріальної культури західноєвропейських народів, були запозичені європейцями у китайців, а не були винайдені незалежно

європейцями. Дійсно, ці винаходи були відомі китайцям раніше, ніж європейцям, і можливо, що в XIII віці, коли монгольська армія, що мала багато китайських техніків, дійшла до центру Європи, європейці могли познайомитись з цими винаходами або невдовзі після цього, коли виник деякий зв'язок Європи з Азією. Усе це характеризує китайську націю як націю зі спадково-національними характеристиками високого рівня управління і творчості.

Але поруч з цими характеристиками та, мабуть, завдяки цим характеристикам в китайській нації виникла національна характеристика певності своєї вищості. (Р. С. Елегент, „Велика революція Мао”). Автор твердить, що ця певність властива цілій китайській державності. Ця певність вищості стала на перешкоді китайцям сприйняти західноєвропейську індустріалізацію в той час як японці, не мавши такої національної характеристики вищості, сприйняли її з великим успіхом для себе. Західноєвропейські держави та Японія, озброєні військовою технікою, що Китай її не мав і навіть не вважав за потрібне мати, напали на нього в другій половині XIX сторіччя і примусили погодитись на договори, що були економічно та політично руйнівні для китайської держави. Час від часу Китай намагався відмовитися від виконання цих договорів, і тоді починалась нова війна. Китай знов зазнавав поразки і був примушений погодитись на ще більш несприятливі договори.

Вичерпуючи майже цілком свою енергію для захисту себе від західноєвропейських країн та Японії, Китай не був в силі виявити достатній опір проти територіальних домагань Росії. Це призвело до втрати Китаєм величезних територій на користь Росії. Поширення кордонів Росії на сході не припинилось після політичної та економічної зміни устрою Росії, цебто після комуністичної революції і навіть після утворення комуністичного уряду в Китаї. Коли вже перевага комунізму в Китаї стала очевидною, советський уряд намагався відірвати від Китаю Східний Туркестан, т. зв. Сінкіянґ та Зовнішню Монголію. Він мав успіх щодо Монголії. Це ще раз доводить, що історичний процес поширення кордонів Росії зв'язаний з національними характеристиками провідної верстви російської нації,

а не з політичним устроєм, що там панує. Мало того, коли революційна комуністична китайська армія завдала поразки армії Чіянґ Кай-шека в північному Китаї та готувалась почати наступ на південний Китай, то Сталін радив Мао, лідерові комуністичної партії Китаю, не захоплювати південний Китай, а залишити його Чіянґ Кай-шекові. Таким чином навіть у 1948 р., коли здавалось, що комунізм здобуде цілий світ, Сталін, лідер світового комунізму, віддавав перевагу національним інтересам російської держави — мати роз'єднаний Китай.

З самого початку утворення комуністичного Китаю советський уряд опинився в неприємному становищі. Якщо до Другої світової війни можна було мати сумнів, що суть советської зовнішньої політики полягає в дбанні про національні інтереси російської держави, то після неї це стало очевидним. Багатьох вводила та ще й досі вводить в оману декларативна советська політика, що була сформульована відповідно до вчення К. Маркса, кінцевим ідеалом якого була побудова комуністичного суспільства на земній кулі. В декларативну політику входить також співдружба пролетаріату різних країн. За мировим договором після поразки Японії советська Росія одержала все те, що царська Росія втратила після поразки в російсько-японській війні. Вона одержала Ляондунський півострів з Порт Артуром та іншими портами, залізниця в Маньчжурії та різні привілеї. Після поразки Чіянґ Кай-шека все це опинилося на території комуністичного Китаю. Мао, що також дбав про національні інтереси Китаю, використав дипломатично-декларативну вивіску советської зовнішньої політики — він зажадав передачі Китаєві всіх портів та залізниць на території Китаю, що їх Советський Союз одержав після Другої світової війни. Після деяких вагань (щось біля трьох років) советський уряд був примушений задовольнити вимоги Мао. Але ці територіальні поступки Китаєві, що їх советський уряд був примушений зробити, дуже малі порівняно з китайськими територіями, що їх продовжує тримати советська Росія. От чому тепер китайці кажуть: „Усі варвари пішли з Китаю: англійці, французи, американці, японці, а росіяни залишилися”.

Советський уряд мав надію за рахунок техніко-економічної допомоги Китаєві одержати

право тримати там військо під приводом захисту Китаю від імперіялістів, з допомогою якого можна було б утворити слухняний китайський уряд. Советський уряд навіть обіцяв озброїти китайську армію атомовою зброєю, але все це за умовою введення советського війська в Китай та утворення спільного советсько-китайського генерального штабу. Мао відкинув советську пропозицію. Одночасно з цим між комуністичними партіями Советського Союзу та Китаю почалася полеміка з приводу різних теоретичних питань марксизму-ленінізму, хоч причина розбіжностей була завдяки тому, що кожний уряд дбав про свої національні інтереси, а вони майже завжди були несумісні. Г. Солсбері пише в своїй книжці про Китай: „В цілому комуністичному світі, за моїми спостереженнями, нема міцнішої сили, ніж націоналізм”.

Втративши надію одержати контроль над китайським урядом дипломатією та економічною допомогою, советський уряд застосував супроти Китаю економічні репресії — відкликав з Китаю усіх своїх техніків, що працювали над різними проектами за советсько-китайськими угодами, та припинив доставу советського устаткування та матеріалів.

Це сталося за Хрущова в 1960 р., що був переломовим роком в советсько-китайських відносинах. Советський уряд не тільки відмовився допомагати економічно Китаєві, але й створював свідомо для нього економічні труднощі. У військовому відношенні стався також перелім — почалась будова військових укріплень вздовж советсько-китайського та монголо-китайського кордонів.

Східній Сибір та Далекий Схід советської Росії не належать до життєвого простору російської нації. Проте, советський уряд витрачає величезні кошти на укріплення цих територій. Він намагається також збільшити їх населення. Завдяки величезним розмірам цих територій, суворим кліматичним умовам та великій віддалі від європейської частини Росії ця розбудова лягає важким тягарем на народи Советського Союзу. Наскільки важливим питанням для Москви є укріплення советсько-китайського кордону можна оцінити з наступного факту. До 1960 р. вплив советського та китайського урядів у Монгольській Народній Республіці був

майже однаковий. Обидва уряди давали Монголії маленьку економічну та технічну допомогу. Щоб перетягнути на свій бік Монголію, советський уряд настільки збільшив їй асигнування, що китайська допомога порівняно з советською зробилась мізерною. За договором, що покривав період від 1966 до 1970 р. Монгольська республіка одержала від советської Росії 720 мільйонів доларів, що становить майже 700 доларів на кожну людину в Монголії; та за попередні п'ять років від 1960 до 1965 р. Монголія одержала майже те ж саме. (Г. Солсбері). За цю „допомогу” советський уряд одержав право тримати військо та будувати укріплення в Монголії. Таким чином советський уряд просто купив Монголію.

(Далі буде)

„ВИНИЩУВАЛЬНО-ТРУДОВІ”

Так назвав III частину свого „Архіпелаг ГУЛагу” Олександр Солженіцин, що недавно вийшла друком у перекладі на майже всі європейські мови. Як мотто до цієї частини своєї надзвичайної сили книги взяв він слова із листа гуцулки, колишнього політв'язня: „Тільки ті можуть нас розуміти, хто їв разом із нами з однієї чашки”. В передмові автор пише: „Те, що має знайти місце в цій частині — неозоре. Щоб дикий цей сенс збагнути і охопити, треба багато життів проволікти в таборах — у тих самих, де й одного речення не можна дотягнути без пільги, бо винайдено табори на винищення. Тому: всі, хто глибше зачепив, повніше спізнав — ті в могилі вже, не розкажуть. Головного про ці табори вже ніхто ніколи не розкаже...”

Нижче наводимо в перекладі уривок з цієї книги, що стала найстрашнішим обвинувальним документом проти советського режиму, документом, який може колись фігуруватиме на новому Нюрнберзькому процесі, де на лаві підсудних сидітимуть ті, що на першому процесі сиділи на кріслах судців і прокурорів.

* * *

„Конвой відкриває вогонь без попередження!” — в цьому заклинанні увесь особливий статут конвою,* його влади над нами по той бік закону.

* Кажучи „конвой”, ми вживаємо побутове слово Ар-

Служба конвою, коли і війни нема — як фронтова. Конвоєві не страшні ніякі доходження і вияснення йому давати не приходиться. Всякий, хто стріляє, має рацію. Всякий убитий, що хотів тікати або переступив зону, винен.

Ось два убивства на лагпункті Ортау (а на число лагпунктів помножуйте). Стрелець провадив підконвоюну групу, безконвойний підійшов до своєї дівчини, що йшла в групі, пішов побіч неї. — „Відійди!” — „А тобі жалко?” — Постріл. Убитий. Комедія суду, стрільця оправдано, мовляв, ображений під час виконання службових обов'язків.

До другого стрільця, на вахті, підбіг „зек”^{*} з обхідним листком (завтра йому звільнитися), попросив: „Пусти, я до пральні збігаю, за зону, миттю!” — „Не можна”. — „Так завтра ж я буду вільний, дурню!” — Застрелив. І навіть не судили.

А в розпалі роботи як легко в'язневі не завважити тих зарубок на деревах, які і є уявним пунктиром, лісовим очепленням замість колючого дроту. От колишній армійський лейтенант повалив ялину і, задкуючи, очищає її від суччя. Він бачить тільки своє повалене дерево. А конвоїр, „таншаївський вовк”, прищулився і чекає, він не гукне — „стережись!” Він чекає — і от лейтенант, не завваживши, переступив зону, задкуючи вздовж стовбура. Постріл! Розривна куля, і розшматована легеня. Лейтенанта вбито, а таншаївському вовкові — 100 рублів нагороди. („Таншаївські вовки” — це поблизу Буреполому мешканці Таншаївського району, які всі вступали до ВОхри під час війни, щоб до дому ближче і на фронт не йти. Це — той самий Таншаївський район, де діти, зобачивши збіглого в'язня, кричали: „Мамо, оселедець іде!”^{**})

Ця беззаперечність відносин поміж конвоєм і в'язнями, постійне право охорони вжити кулі

хіпелагу: ще казали ВОхра або просто Охра. По-ученому ж вони називалися Воснізована Стрільцька Охорона МВД і „конвой” був тільки однією з можливих служб ВОхри поряд зі службою „в караулі”, „на зоні”, „на очепленні” і в „дивізіоні”. Автор.

* „зек” — по-рос. „заключонний”, в'язень.

** За зловлення збіглого в'язня управи концтаборів платили місцевим мешканцям оселедцями. — Ред.

замість слова — не може залишитися без впливу на характер вохривських офіцерів і самих вохривців. Життя в'язнів віддається в їхню владу хоч не на повну добу, але вже сповна і доглибока. В'язні для них — ніяк не люди, це якісь рухомі лінії опудала, яких присудила їм доля рахувати та якнайшвидше прогнати на працю і з праці, та на роботі тримати твердо.

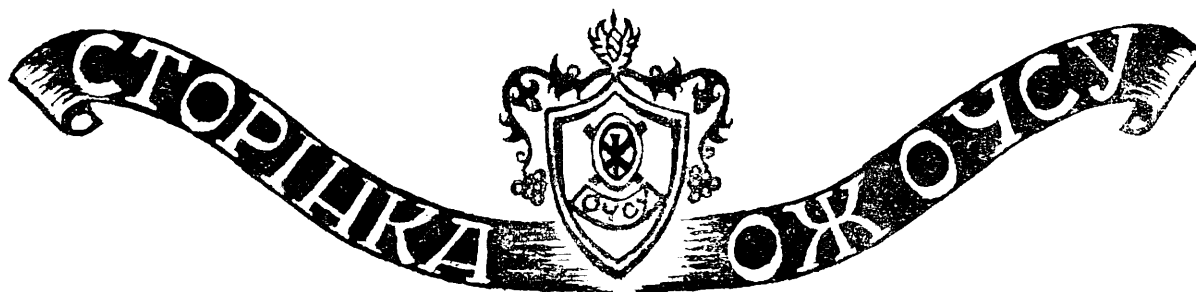
Але ще більше згущувалося свавілля в офіцерах ВОхри. У цих молоденьких офіцериків витворювалося злісно-свавільне відчуття влади над життям інших людей. Одні — тільки крикливі, інші — насолоджуючись жорстокістю і навіть переносючи її на своїх солдатів, треті не знали вже ні в чому перепони своєму свавіллю. Командир ВОхри Невський виявив пропажу своєї собачки — не службової вівчарки, а улюбленої власної собачки. Він пішов її шукати розуміється в „зону” і якраз застав п'ятьох в'язнів, які білували трупик. Він витягнув пістоль і одного убив на місці. Ніяких адміністративних наслідків цей випадок не мав, крім покарання штрафним ізолятором чотирьох, що залишилися в живих.

В Приураллі над річкою Вишерею з гураганною швидкістю налетіла лісова пожежа — від лісу та на два лагпункти. Що робити з в'язнями? Охорона не випустила їх — і всі згоріли. Так — спокійніше. А якби випущені та порозбігались — судили б охорону.

Лише в одному обмежувала вохривська служба клекочучу енергію своїх офіцерів: чота була основною одиницею, і все всесилля закінчувалося чотою, а погони — двома малими зірочками. Просування в дивізіоні лише віддаляло від реальної влади в чоті, було сліпим кутом.

Тим то найбільш владолюбні і сильні з вохривців намагалися перескочити у внутрішню службу МВД і просуватися вже там. Антонов, „будівничий” заполярної „мертвої дороги”, виїшов із командирів ВОхри і освіту мав всього чотирикласову.

Нема сумніву, що доборові стрілецької охорони МВД надавало великого значення в міністерстві, та й військові комісаріяти мали на те таємну вказівку. Багато таємної роботи ведуть ці комісаріяти, а ми до них ставимосся добродушно. Чому, наприклад, так рішуче відмовилися від ідеї територіяльних військ 20-их років (про-

Уляна Целевиз

У 20-РІЧЧЯ ЗАГИБЕЛІ ГЕРОЇНЬ КІНГІРУ

Москва виграла війну з Німеччиною, однак аж до 1951 року ще не втихали бої на національних фронтах поневолених народів і серед них найсильнішим та найгрізнішим був український фронт. Для зборення українського резистансу Москва була змушена укласти з Польщею і Чехією пакт взаємодопомоги і застосувала супроти українського народу найжорстокіші терористичні засоби. Серед незчислених жертв українського народу були сотні тисяч жінок, активних учасниці змагань. Та понад усі жертви стоїть і стоятиме перед нашими очима символічна цифра „5 0 0” — Героїнь з Кінгіру, як вічний свідок злочинства московських варварів.

Що ж таке Кінгір? Чи це лише масакра со-

ветськими танками безборонних жінок і мужчин, безпощадний, нерівний бій Москви з Україною і її природними союзниками, поневоленими народами?

НКВД, бажаючи розправитись з революційно-визвольним рухом українського і інших поневолених народів, перевело серед їх учасників масові арешти, екзекуції і депортації до концтаборів, де створено нестерпні умовини життя і праці з нечуваним терором і винищуванням провідних людей при допомозі звіроднілого тюремного апарату і кримінальних злочинців.

Після Тегерану, Ялти й Потсдаму, впевнившись, що інтервенцій збоку держав західного світу не буде, комуно-московські можливо-владці приступили до ліквідації революційно-

скт Фрунзе), і навіть навпаки, з виїмковою впертістю висилають рекрутів служити в армії якнайдалі від своєї місцевості: азербайджанців — в Естонію, латишів — на Кавказ? Тому, що війська мають бути чужими для місцевого населення, побажано навіть і расово, як перевірено в Новочеркаську 1962 року. Та й в доборі конвойних військ з наміром досягнуто підвищене число татар та інших нацменів: їхня менша освіченість, їхня гірша освідомленість були цінністю для держави, міццю її.

Але справжнє наукове комплектування і дресування цих військ почалися лише одночасно з Особлагами — з кінця 40-их і початку 50-их років. Почали брати туди тільки 19-літніх хлопців і відразу ж піддавати їх ідеологічному опромінюванню. Про цей конвой ми ще будемо

говорити окремо.

А до того часу якось руки не доходили до ГУЛагу. Та просто весь наш, хоч і соціалістичний, нарід ще не дорозвинувся, не піднісся до того стійкого жорстокого рівня, щоб постачати гідну таборову охорону! Склад ВОхри був сорочатий і переставав бути тим муrom жаху, як був він подуманий. Особливо розм'якшився він в роках советсько-німецької війни: кращих натренованих („хорошої злостности”) молодих хлопців приходилось передавати на фронт, а до ВОхри тягнулися кволі „запасники”, своїм здоров'ям непридатні до дійової армії, а злостністю зовсім не підготовлені до ГУЛагу, бо не в тих роках виховувались. У найбільш безпощадні голодні воєнні таборів роки ці розслаблені ВОхри (де воно було, не скрізь було) — хоч почасти полегшували життя в'язнів...

визвольних рухів на території СРСР. Тому, що українці становили 63% усіх заарештованих у концтаборах, а їх за статистикою СіАйЕй було 15 мільйонів, можна твердити, що ця акція головним чином була спрямована проти українців.

З прибуттям до концтаборів членів ОУН і УПА українські в'язні зорганізували самооборону. Це скріпило почуття солідарності української групи та піднесло її авторитет в очах загалу в'язнів. Члени ОУН — УПА зайняли провідне місце в ставленні спротиву МВД, а після смерті Сталіна на спілку з балтійцями виступили перед адміністрацією таборів з домаганнями поліпшити умови життя і праці в'язнів. Коли ці домагання не були задоволені, в таборах вибухли повстання. Повстання відбулися в 26-ох концтаборах і мали різний характер. Жорстоко здавлені були вони у Воркуті, Вожеві, Пермі, Фабричнім, Свердловську, Норильську, Решотах, Колимі... Та найжорстокіше здушено його в Кінгірі, що був відомий, як „твердиня бандерівців”.

В таборів Кінгір, Карагандської області в Казахстані, було коло 15 тисяч в'язнів, з того числа 4500 жінок. Адольф Шільде, колишній латиський в'язень Кінгіру, у своїй книжці „Профіте ов слейвері” так характеризує українських в'язнів: „Об'єднані, дисципліновані, солідарні, неустрашимі, вони держались гордо. Називали їх „бандерівцями”. Так само називали в'язнів інших національних груп, які з ними приязнилися, додаючи до назви бандерівець також їх національну назву...”

За зізнаннями А. Шільде, жидівки Люби Варшадської та мадьяра-лікаря Варконі МВД приготувалось до кривавої розправи. І так у квітні 1954 року привезено до Кінгіру 600 кримінальних злочинців, хоч до того часу в цьому таборі були тільки політичних в'язні. МВД старалось ворожо настроїти новоприбулих, ширячи серед них поголоски, що „фашисти” в таборі плянують повбивати кримінальних в'язнів. Про це розповів українцям один з кримінальних, після чого укладено з ними договір про взаємну допомогу.

6-го травня 1954 р. в поворотній дорозі з праці конвоїри застрелили трьох в'язнів. В ніч з 16 на 17 травня надїхала військова частина МВД і з двох сторін відкрила по табору вогонь,

при чому загинуло 72 в'язнів, мужчин і жінок. Наступного дня в'язні проголосили страйк. Був створений страйковий комітет що його очолив, за А. Шільде, полк. Кузнецов, а за д-ром Варконі — Михайло Келлер, обидва українці.

Однак, згідно із звичайною системою МВД всіх членів комітету і 300 в'язнів арештовано.

Через два дні після того вивезено з табору всіх кримінальників, а групі в'язнів, що ще працювала на цегельні, заборонено вернутись до табору. Одному з тої групи вдалося дзвоном на тривогу попередити в'язнів, що табір оточений військом. З того моменту проголошено загальний страйк, що тривав від 16 травня до 26 червня 1954 р. Арештованих в'язні визволили, варту роззброїли й викинули поза табір, страйковий Комітет доповнили й вимагали приїзду представника центральної влади з Москви для переговорів у справі перегляду вироків, амнестії для неповнолітніх, звільнення хворих і несовєтських громадян, 8-годинного дня праці, збільшення заробітної платні, дозволу висилати листи рідним раз на місяць і на побачення з родиною.

По трьох днях на домагання в'язнів до табору приїхав ген. Бичков, заступник головного начальника ГУЛАГ'у і запевнив, що домагання в'язнів про 8-годинний день праці, про звільнення з табору хворих, усунення з вікон ґрат вже схвалені урядом СРСР і що тільки адміністрація табору не встигла цих домагань зреалізувати. Він запевнив, що решту домагань передасть урядові, коли в'язні повернуться до праці, і що члени страйкового комітету та учасники страйку не будуть покарані.

Переговори провадив генерал МВД Долгін, заступник генерального прокурора, в товаристві ген. Бичкова та представників обласної управи таборів і МВД. Тривали вони кількох управи таборів і МВД. Тривали вони кілька у таборі з літака, а в'язні самі керували життям табору.

Жіночий табір у Кінгірі був відділений від чоловічого 8-метровим муром, що під час страйку був повалений. На випадок зудару жінкам доручено не брати участі в боротьбі. Вони мали виконувати допоміжну службу. Вночі з 25 на 26 червня до табору приїхала військова частина в силі коло 3000 вояків з гарматами, ку-

леметами та автоматною зброєю і, підтримана 7-ма танками „Т-37”, почала наступ. Бій тривав коло 5 годин. В'язні боронились саморобними гранатами, палицями, камінням... Власна радіовисильня повстанців передавала в світ тривожне „СОС”.

Танки позунули на жіночий табір Побрившиць за руки і співаючи повстанських пісень, українські жінки загородили їм дорогу. Але машинами керували не люди а п'яні звірі. На команду ген. Бичкова танки рушили вперед, розчавлюючи людський вал — цвіт України.

Д-р Варконі, як і А. Шільде та Л. Варшадська, стверджують, що в кінгівській масакрі згинувло більше як 5 тисяч людей. Ранених забрали до в'язничних лікарень, а тих, що залишились живими, розділили на групи й вивезли на Колиму.

Постає питання: чи цими повстаннями щось досягнуто? Констатуючи з великим болем величезні втрати в людях, треба ствердити також певні позитивні їх наслідки. Повстання продемонстрували перед цілим світом, що в боротьбі за свої права і свободу совєтські в'язні і в найважчих умовах готові були боротись; в'язні — повстанці захитали певність МВД-івських опрiчникiв, що вони є всевладні; повстання заломили авторитет КГБ і страх перед його могутністю. В народі заговорили про злочини КГБ й вимагали покарання порушників законности. В'язні змусили вислухати їхні слушні вимоги заступника міністра внутрішніх справ ген. Масленнікова, генерального прокурора СРСР, учасника протицистиського процесу в Нюрнберзі Руденко, команданта концтаборів Воркути генерала МВД Дерев'янка, ген. Бичкова, ген. МВД Долгіча. Нарешті в'язні примусили комуніо-московську владу признати їм ряд полегш і проголосити амнеіію, хоч у відношенні до українців вона не була повністю застосована.

Таборові повстання Москва здавила, але бою з повстанцями не виграла. Адміністрація побачила в політичних в'язнях грізну силу. Жорстокі покарання учасників повстань, зокрема українських, не заломили духа ні в'язнів, ані їхніх родин, бо їх девізою залишилось: „Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за неї!” Здушення повстань

не припинило боротьби в'язнів, тільки змінило їх форму й тактику. Замість рукопашних боїв з військовими частинами МВД, боротьба перенеслась до копалень проявляючись саботажами і зриванням виробничих плянів. В'язні почували себе у копальнях свободніше вільніше від ока МВД і влаштуували там свої каткомбні церкви, організували святкування, проводили збори. Влада мусіла такий стан толерувати, щоб не давати причини до нових страйків.

І хоч повстання здушено, залишилась світла пам'ять про нескореного політичного в'язня-українця. В 1953-1955 роках на список світових злочинців вписано прізвища новітніх катів і душоубців, сталінських вихованців генерала Масленнікова, прокурора Руденка (особисто керував масакрою в'язнів у Воркуті 1, серпня 1933р.), Дерев'янка, Долгіча, Бичкова... Вони стали в один ряд із такими попередниками-чекістами, як Держинський, Ягода, Ежов, Берія і сучасниками, як Шелепін, Хрущов, Брежнєв.

Українське жіноцтво горде за своїх посестер, що згинули в Кінгiрі. Вони — найкращі з кращих. Вони були незламні, віддали життя за великі ідеали і своїм прикладом підтримували на барикадах своїх друзів, українців і чужинців.

Колішні совєтські в'язні американець Джан Нобел у своїй книжці „Ай воз а слейв ін Раща”, латиш Адольф Шільде у книжці „Профіте ов слейвері”, росіянин Федор Белов у книжці „Історія совєтських концтаборів”, — усі вони з найвищим респектом і пошаною висловлюються про цих українських жінок-героїнь. А Шільде пише, що українки „своєю твердою поставою багато разів піддержали нас, мужчин, і врятували в'д заломання”. Швайцарець Еміль Бругер у своїх споминах пише: „З-поміж півтори тисячі нас, політв'язнів, найбільш мужньо тримались шість українок із Західної України. Я їх ніколи не забуду...” Учителка-литовка Н.Н. у своїх споминах зазначає: „З жінок там в концтаборах найбільше українок. Вони вирізняються своєю гордою поставою, одягом і своєю піснею. Від них я навчилась говорити і співати по-українськи. Вони допомогли мені перебути 7-літнє ув'язнення на Сибіру. Якби не українки, я б там загинула...”

Отець Волтер Джан Цішек, автор книжки „З Богом у Росії”, свідчить, що українські жінки, побіч найважчої праці при вирубі лісів, у цегельнях і пральнях, були наражені на найжорстокіші моральні тортури, приниження і збезчещення підчас переслухань і ведення на працю. В таборах були жінки з немовлятками. По 5-ох місяцях НКВД їх від матерів брутально відбирало, і вони вже більше своїх дітей не бачили...” Українські жінки, пише о. Цішек, були прикладом людської гідності. З подивом згадує він також про українських монахинь, моральну опору всіх жінок і мужчин. Вони влаштовували таємні таборіві церкви, вели катехичні й проповідні навчання... Свіжий свідок, що вирвався з совєтського пекла, Анатоль Радиг'н говорить: „До українських в'язнів-жінок я маю найглибше співчуття і подивляю їхню гордість і видержливість. Вони — це богині з українського Олімпу. Ми, в'язні Володимирської тюрми, кожного ранку ідучи на роботу, вітали похиленням голови українську героїню Катрю, коли дивилась вона на нас із вічна пральні”.

Тепер за заповітами героїнь Кінг'іру йде нове покоління молодих борців і героїв. А герої — „це обличчя нації. Вони живуть у своїх безсмертних чинах доти, поки живе нація.”

На тему в'язничних повстань і страйків у концлаборах СССР пропонуємо прочитати такі книжки українських і зарубіжних авторів:

“500 UKRAINIAN MARTYRED WOMEN by Stephania Halychyn; “WITH GOD IN RUSSIA” by Walter J. Sisek; “I WAS A SLAVE IN RUSSIA” by John Noble; “THE PROFITS OF SLAVERY” by Adolfs Silde; “DAS RUSSISCHE PERPETUU MOBILE” by Dieter Friede; “THE GULAG ARCHIPELAGO” by Aleksander I. Solzhenitsyn; “LIFE IN THE MORDOVIAN CONCENTRATION CAMPS” by Anatoliy Radygin; “A SPARROW IN THE SNOW” by Sylva Darel; „НА ДНІ СССР” — Ант'н Княжинський; „В КРАЇНІ НЕВОЛІ” — Ант'н Княжинський; „ЧЕТВЕРТИЙ ВИМІР” — Авраам Шифрин; „СОРОК ДНІВ СТРАЙКУ В КЕНГІРІ” — Любов Вершадська.

*

Про одного поета казали:

— Він мов кучоль пива: перш, ніж випити, треба здмухнути піну.

В. Гаврилюк

СИНЯ ДАЛЕЧІНЬ: (мініатюра)

Неназе привид маяжить над крутим спуском серетянської яруги, останками кріпосних мурів — семенівський, колись княжий, а в останніх століттях монастирський замок, з якого богородицну ікону перенесено колись до одної з львівських церков, як священну реліквію.

Ген-ген внизу серед вузьких смужок селянських ґрунтів та солом'яних осель в'ється змійкою ріка Серет, над якою, мабуть, і досі грюкотять старі млини — семенівський, застіноцький та інші, крутяться польові доріжки та стежки, що то зникають між забудованнями селянських двориків, то нестримно летять у польову далечінь, десь туди, де Брикуля, Підгайчики, Дараків, Острівець, Струсів, старовинні поселення з доби князів Романовичів, які колись тут володарювали.

Бувало в літню спеку, коли їхати полями, разюге соняшне проміння ряхтіло, мов половецькі стріли, над ланами колосся, що мов лицарські панцери, виблискували на цій польовій рівнині. А в мурах дворища семенівського замку здавалося іржали коні наших предків, бряжгала зброя, лунали могиви богослужб, уривки з лицарських дум про княжі походи, вигравали гострими вістрями списи, дзвеніли сокири на шкур'яних поясах дружинників і десь у лісовій глибині за мурами гуги було звуки рога.

Про що він сповіщав? Про поворот? Про наступ? — Але проснився, пробудися, думко! Зокола тиша, потріскана мурована підлога дідинця, спорожнілі келії з озичами мертвих вікон, без дверей і одвірків. У мурах ями, діри, якими дме гас від гасу гарязий, степовий вітровий з Панталихи.

Здається, ми тут узора цитували уривки із „Слова про Ігорів похід”: „Бояне, соловію древньої доби, якби, якби”... і так далі, і хтось плакав. Комусь не стало сили долати багатирське Боянове Слово. То була гімназійна молодь — угні угениці. І хтось, спершися на ці муровані святощі, гитав уривок з Галицько-Волинського літопису, моторошиний епізод про осліплення теребовельського князя його ж рідним братом — і здавалося, що ці мури прони-

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА ЩАДІТЬ УЖЕ СЬОГОДНІ!

**УКРАЇНСЬКА
ЩАДНИЧО - ПОЗИЧКОВА СПІЛКА „ПЕВНІСТЬ”
у Чікаго**

платить чвертьрічно високі відсотки від ощадностей,
а саме: $5\frac{1}{4}\%$ від звичайних щадничих конт,
 $6\frac{1}{4}\%$ до 7% від щадничих сертифікатів
у річному відношенні.

Кожне щадничеkonto забезпечене Федеральною Урядовою Агенцією F. S. L. I. C. до суми
20,000.00 доларів.

Спілка уділяє позики на купно домів (моргеджі), приймає рахунки за газ, електрику, теле-
фон і воду, видає чеки, грошові перекази (моні ордери) та подорожні чеки.

Користайтеся з вогнетривалих скриньок за низькою оплатою для переховування документів
чи інших вартісних речей!

Спілка оплачує кошти поштової пересилки, тому

ЩАДІТЬ ЧАС!

КОРИСТАЙТЕСЯ З ПОШТОВИХ ПОСЛУГ!

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО НАС З ДОВІР'ЯМ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ!

Години праці:

Понеділок 9-3 по полудні
Вівторок 9-3 і 6-8 вечером
Середа — закрито

Четвер 9-3 по полудні
П'ятниця 11-8 вечером
Субота 9-1 по полудні

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

932-36 N. Western Ave.

Chicago, Ill. 60622

Tel.: (312) 772-4500

**Стейтова Кредитова Кооператива
„БУДУЧНІСТЬ”**

у Детройті

СЛУЖИТЬ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ.
НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ, ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ $5\frac{1}{4}\%$ ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave.
Detroit, Mi. 48210
Tel. 843-5411

3011 Caniff
Hamtramck, Mi. 48212

**ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ. УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВІШИЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ.

Майно кожного вкладчика чи позичковця забезпечене.

Приймає ощадності і платить $5\frac{1}{2}\%$ дивіденди.
Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення до 2.000 дол.

Адреса:

**SUMA (YONKERS) FEDERAL CREDIT
UNION**

301 Palisado Ave.
Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

Пан і собака

І куди воно лише не бігало, до кого не припадало, кому одо не співало, лапті не лизало! І в кожному випадку воно залишилось покидьком рідного народу, московським янигаром, перевертнем, лакузою, наймитом, найгіршого гатунку собакою в людській подобі. Народ наш завжди повертався, повертається і буде повертатися спиною до, даруйте на слові, такого сучого сина.

Під небеса вихваляло воно „найбільшого батька народів” кривавого Джуґашвілі-Сталіна, називало його найбільшим, наймудрішим, найдобрішим, найгеніяльнішим, лизало йому патинки, скакало перед ним „і задком і передком”, разки лазило, слізки проливало, вилоскимліло, коли „наймудріший” врізав дуба.

Отісля повзало перед твердолюбим Нікітою, облизувало йому зеревки, хвалило-вихваляло за „мудру” політику „великої землі” й кукурудзи, ганило Сталіна за його злогини, звивалось, як гадина, знало українську молодь в Казахстан, допомагало будувати єдину „советську націю”. Гавкало день і ніч на українських патріотів, які проводили боротьбу проти русифікації та національного геноциду.

А сьогодні дрібоже перед всесильним богдоханом Ілліґем Другим, хвостик, як не бубликом носить, то під себе ховає, залежно від політситуації, гавкає на буржуазних націоналістів і дисидентів.

зував холодний дріж.

А внизу клекотіли млини із повними кошами пшеничної і житньої муки з урожайного, горноземного Поділля. Фірмани покурювали бакун-домосад і лінки переповідали один одному свої хазяйські турботи. У просторовому безлунні обгризені кінськими зубами шелестіли старі бабуні-верби над плесом Серету. Везоріло.

І знову був здвиг. Степом Панталіжи, здавалося, мзгалися загони гетьмана Богдана Хмельницького. Заходило сонце, мов криваво-зервоний коровай. Якийсь ігумен служив якомусь угодникові акафіст, а потім ми бенкетували на оцьому ж дворі.

У небі горів місяць, мов у Шевченкових поемах. У темному Сереті то тут, то там спалахували полум'яні язички, і якийсь Морозенко або Незай, покурюючи люльку, мелянхолійно марив з-поза мурованих амбразур над цим веле-

Ось занюхало оте собага, що представників Української Центральної Репрезентації в Аргентині прийняв президент Чіле ген. Пінозет, і такий гавкіт узинило, що не допусти Боже! Аж вуха закладає! Аж гидко стає! А найбільше лютує цього московсько-большевицького барбоса те, що ген. Пінозет прибіцяє свою підтримку в обороні переслідуваних большевицькою владою українських інтелектуалів.

Нізого тут, правда, сенсаційного, Собака собакою! Його не переробить ніхто, навіть найгірше сьогоднішнє лихоліття, що його будь-коли зазнав український народ. Собака з природи любить лизати руки свого пана. Яке їхало, таке й здибало!

Оцей заблошевільий цуцик, закидаючи „українським буржуазним націоналістам” співпрацю з Гітлером, забуває, як сам гавкає колись до охриплення „Хайль Гітлер!” (навіть і „гайль” не може по-людськи вимовити, а на московський лад — „хайль”), коли то „найгеніяльніший” у 1939 р. підписав пакт з Гітлером. Отже, як пан скаже, так і собака гавкне. Така вже прикмета, дана від природи.

Ну, що ж. Гавкай, цуцику, дерися, витинайся, аж поки тобі на лоб озі не вилізуть. Але правди не перебрешеш. У даній ситуації нізого веселішого цьому комуністичному химерникові сказати не можемо.

Панько Незабудько

тенським, таємним полем, що вдень пахне медом і сміється пристрасним сонцем незайманої волі.

Але процокотіли козацькі коні, прогомоніла козацька дума, половці, хозари, турки, татари. Все відійшло в непам'ять. Залишився тільки привид — Синя Далезинь.

1978 р.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003